

Kłodzka Wstęga Sudetów
Lokalna Grupa Działania

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

Kłodzka Wstęga Sudetów

Lokalna Grupa Działania

MAPA DROGOWA dojścia do GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM NA ZIEMI KŁODZKIEJ - 2040

*gdzie nic się nie marnuje i wszystko jest
przetwarzane w trosce o naszą planetę
i nasze dobre życie*

LUTYNIA - maj 2024

SPIS TREŚCI

s. 3

1. PRZEDMOWA

s. 4

RYSUNEK MAPY

s. 5

2. CZYM JEST GOSPODARKA O OBIEGU ZAMKNIĘTYM?

s. 12

3. DLACZEGO MAPA DROGOWA GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM DLA ZIEMI KŁODZKIEJ?

s. 19

4. JAK POWSTANIE OSTATECZNA MAPA DROGOWA?

s. 23

5. JAK BĘDZIE WYGLĄDAĆ CYRKULARNA ZIEMIA KŁODZKA DO 2040 ROKU?

s. 26

6. DŁUGOTERMINOWE CELE ZAPEWNIAJĄCE ZMIERZANIE WE WŁAŚCIWYM KIERUNKU

s. 34

7. W JAKI SPOSÓB TEGO DOKONAMY?

– PROPONOWANE FILARY LOKALNEJ TRANSFORMACJI GOZ

s. 36

FILAR I: INNOWACJE W OBIEGU ZAMKNIĘTYM – kierunek ZERO WASTE

s. 45

FILAR II: CYRKULARNY STYL ŻYCIA

s. 55

FILAR III: CYRKULARNY REGION – ZIEMIA KŁODZKA

s. 65

8. REKOMENDACJE (niezbędne rozwiązania GOZ na poziomie lokalnym i krajowym)

1

PRZEDMOWA

Świat stoi w obliczu bezprecedensowego kryzysu. Zmiana klimatu jest niewątpliwie największym wyzwaniem postawionym przed naszym pokoleniem.

Stawienie mu czoła jest naszym obowiązkiem etycznym, społecznym i ekonomicznym jako wspólnoty mieszkańców. Dlatego jak najszybciej i bez zbędnej zwłoki musimy zaplanować i konsekwentnie realizować konkretne działania.

Aby zredukować maksymalnie emisję gazów cieplarnianych i stać się neutralnymi klimatycznie, musimy, między innymi, diametralnie zmienić sposób produkcji i konsumpcji dóbr i dlatego tak istotne jest przejście od gospodarki liniowej do gospodarki cyrkularnej również na poziomie lokalnym.

Paradygmat gospodarki cyrkularnej, zwanej też „o obiegu zamkniętym”, proponuje zrównoważony i inkluzywny proces rozwoju, który otwiera ogromne możliwości dla lokalnych społeczności.

Ten proponowany przez nas plan działań na rzecz Cyrkularnej Ziemi Kłodzkiej do 2040 roku to próba zainicjowania dyskusji, ale też zachęcenia nas wszystkich do włączania się w proces zaplanowania kroków, jakie musimy podjąć w ciągu najbliższych dwóch dekad, aby zmierzać ku modelowi cyrkularnemu. Tworzona mapa drogowa GOZ ma nam pokazać realistyczny dla nas sposób na dotarcie do cyrkularnej Ziemi Kłodzkiej, gdzie w przyszłości nic się nie marnuje, a wszystko jest przetwarzane lub dostaje drugie życie.

Jeśli uda nam się wspólnie stworzyć i zrealizować ten plan, wprowadzimy wizję cyrkularną do różnych obszarów naszej codzienności. Odbędzie się to z korzyścią dla jakości życia mieszkańców i z dbałością o lokalne ekosystemy, a także otworzy liczne nowe możliwości związane z zieloną gospodarką.

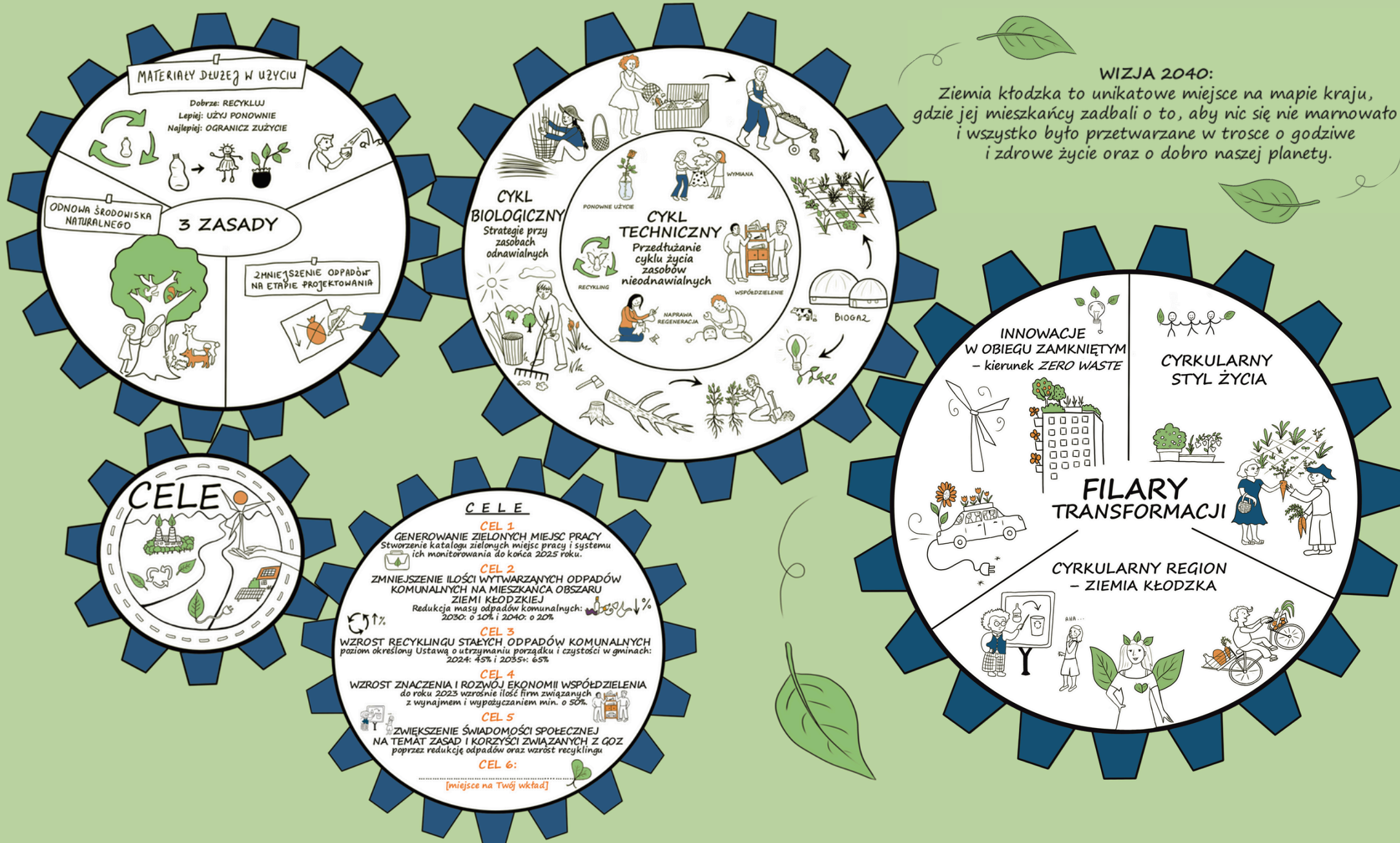
Zróbmy to razem. Już dziś tworzymy KLIMAT jutra!

Sylvia Mielczarek
Prezes zarządu Stowarzyszenia
Kłodzka Wstęga Sudetów -Lokalna Grupa Działania

GOSPODARKA O OBIEGU ZAMKNIĘTYM (GOZ)

na ziemi kłodzkiej w 2040 roku

gdzie nic się nie marnuje i wszystko jest przetwarzane w trosce o naszą planetę i nasze dobre życie

2

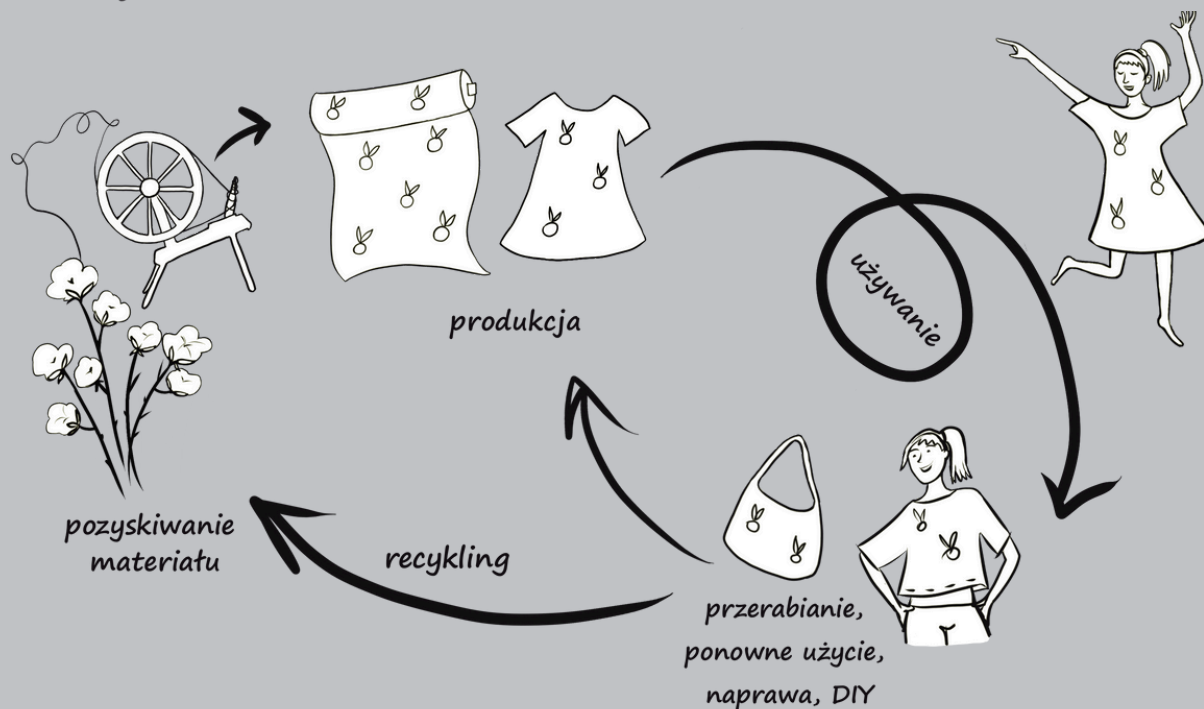
CZYM JEST
GOSPODARKA
O OBIEGU
ZAMKNIĘTYM?

GOSPODARKA CYRKULARNA CZYLI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM

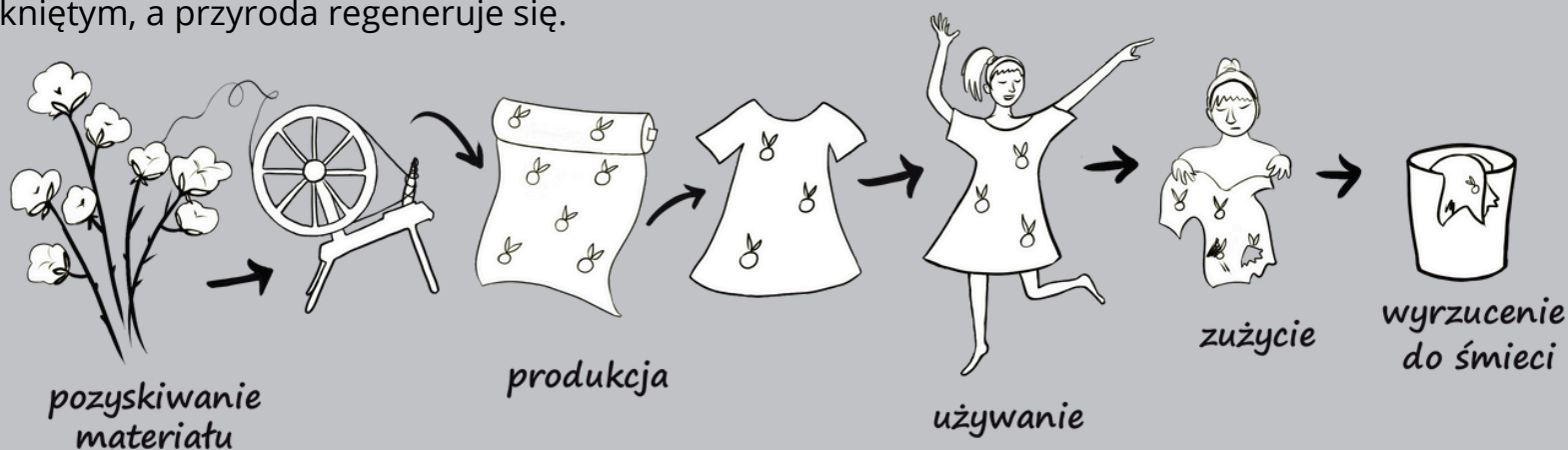
Gospodarka o obiegu zamkniętym to model produkcji i konsumpcji, który polega na dzieleniu się, pożyczaniu, ponownym użyciu, naprawie, odnawianiu i recyklingu istniejących materiałów i produktów tak długo, jak to możliwe. W ten sposób wydłuża się cykl życia produktów. W praktyce oznacza to ograniczenie odpadów do minimum.

Kiedy cykl życia produktu dobiega końca, surowce i odpady, które z niego pochodzą, powinny zostać w gospodarce dzięki recyklingowi. Można je z powodzeniem wykorzystać ponownie, tworząc w ten sposób dodatkową wartość. *

GOSPODARKA LINIOWA

Gospodarka o obiegu zamkniętym jest alternatywą dla tzw. **modelu liniowego gospodarki** (od pozyskania zasobów, poprzez produkcję, użycie i wyrzucenie); GOZ jest rozwiązaniem, w którym odpady są eliminowane, zasoby krążą w obiegu zamkniętym, a przyroda regeneruje się.

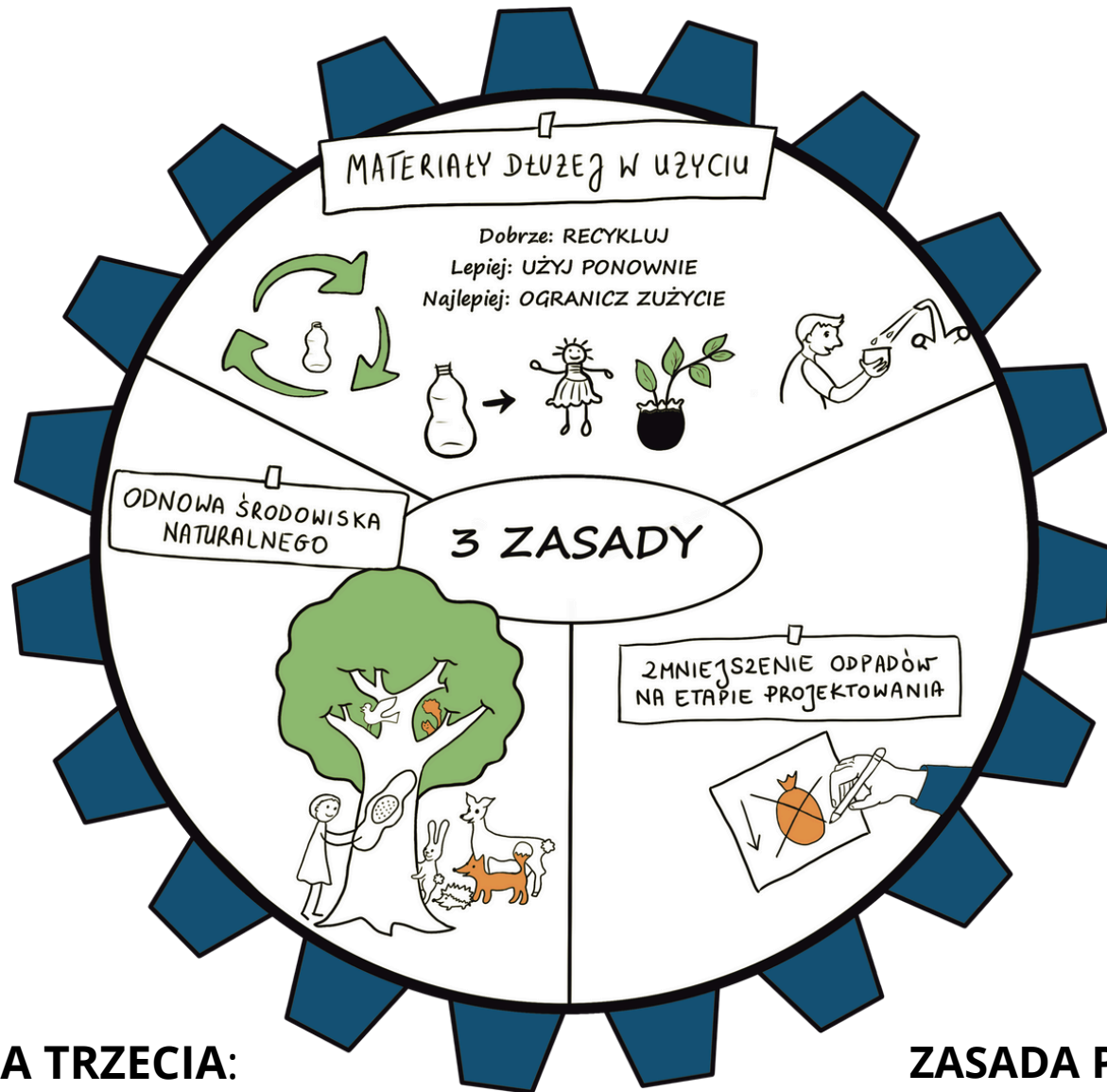

* Definicja sformułowana przez Parlament Europejski

ZASADA DRUGA: Utrzymanie materiałów jak najdłużej w obiegu

TRZY ZASADY

Gospodarka o obiegu zamkniętym opiera się na trzech zasadach.

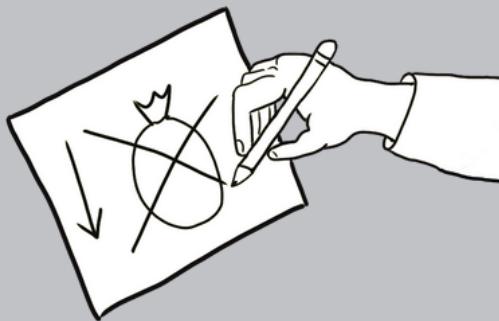
ZASADA TRZECIA:
Regeneracja
przyrody

ZASADA PIERWSZA:
Zmniejszenie ilości
produkowanych
odpadów

Pierwszą zasadą gospodarki o obiegu zamkniętym jest eliminacja odpadów i zanieczyszczeń. Jest ona powiązana z hierarchią w gospodarowaniu zarówno surowcami, jak i odpadami, która mówi, że ograniczanie jest lepsze niż ponowne użycie, ponowne użycie jest lepsze niż recykling, a recykling jest lepszy niż wyrzucanie.

Rekomendowane jest takie projektowanie, które ogranicza lub eliminuje odpady, zanim jeszcze powstaną.

**ZMNIĘSZENIE ODPADÓW
NA ETAPIE PROJEKTOWANIA**

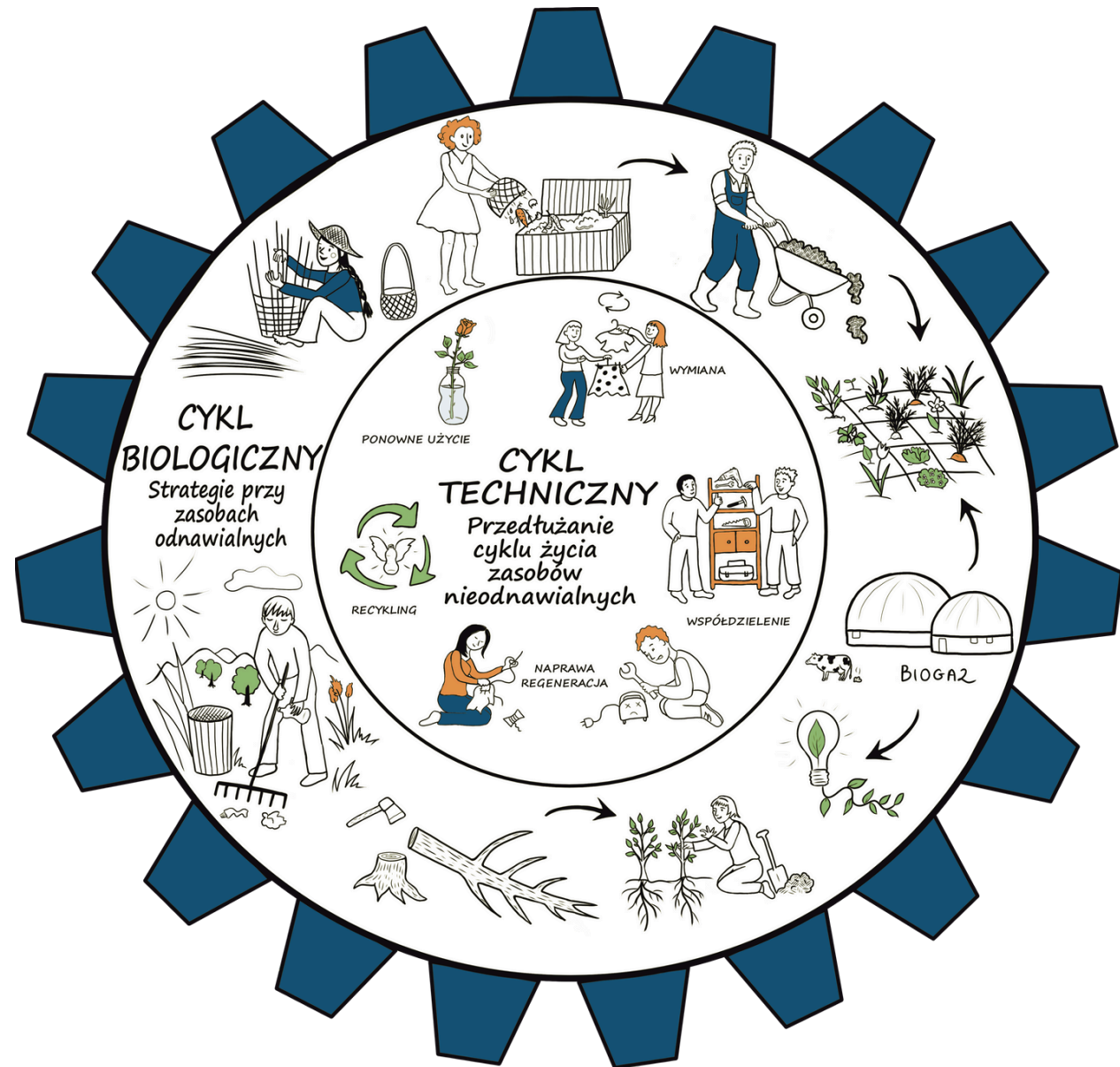

Drugą zasadą gospodarki o obiegu zamkniętym jest utrzymanie produktów i materiałów jak najdłużej w obiegu z zachowaniem ich najwyższej użyteczności w cyklach: technicznym i biologicznym. Oznacza to utrzymanie materiałów w użyciu albo jako produktu, albo, gdy nie można go już używać, jako komponentów lub surowców.

Trzecią zasadą gospodarki o obiegu zamkniętym jest regeneracja przyrody. Ograniczenie wydobycia surowców, rolnictwo regeneracyjne, przejście na energię odnawialną przynosi korzyści ekosystemom i dba o środowisko naturalne.

CYKLE TECHNICZNE I BIOLOGICZNE

Gospodarka o obiegu zamkniętym dąży do zamknięcia cykli zasobów, które w modelu liniowym często pozostają otwarte.

Cykle mogą być długie lub krótkie.

Cykl techniczny opiera się na zarządzaniu zapasami materiałów nieodnawialnych. W cyklu technicznym poprzez współdzielenie, ponowne wykorzystanie, naprawianie, regenerowanie i poddawanie recyklingowi odzyskuje się i przywraca większość materiałów, które zostają wykorzystane do produkcji innego produktu.

Przykładowe strategie dla cyklu technicznego to: projektowanie modułowe, ograniczanie odpadów produkcyjnych, rozszerzona odpowiedzialność producentów oraz rozwój rynków materiałów pochodzących z recyklingu.

CYKL BIOLOGICZNY

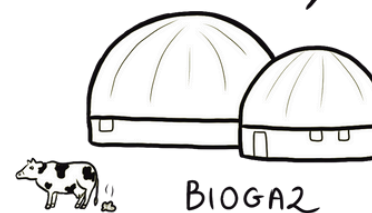
Strategie przy
zasobach
odnawialnych

W cyklu biologicznym materiały biodegradowalne, których nie można ponownie wykorzystać, mogą znowu krążyć w gospodarce w cyklu biologicznym.

Dzięki kompostowaniu lub fermentacji beztlenowej materiałów organicznych pozyskuje się cenne składniki odżywcze, które można wykorzystać do regeneracji gleby, zapobiegając degradacji ekosystemu lub wytworzyć paliwo odnawialne (biogaz wykorzystywany jako paliwo do pojazdów, do ogrzewania czy wytwarzania energii elektrycznej).

Przykładowe strategie dla cykli biologicznych: rolnictwo organiczne, produkcja biogazu, używanie materiałów biodegradowalnych, regeneracja zdegradowanych systemów.

Znacznie więcej niż recykling

Chociaż recykling jest opcją ostateczną, ponieważ oznacza utratę wartości produktów i komponentów, jest on niezwykle ważny jako ostatni krok, który pozwala, aby materiały pozostały w gospodarce i nie skończyły jako odpady. Jednak model gospodarki o obiegu zamkniętym wykracza daleko poza to, promując spojrzenie systemowe. Obejmuje ono cały cykl życia produktów, usług i procesów zmierzających do projektowania lepszych systemów produkcji i zarządzania zasobami.

3

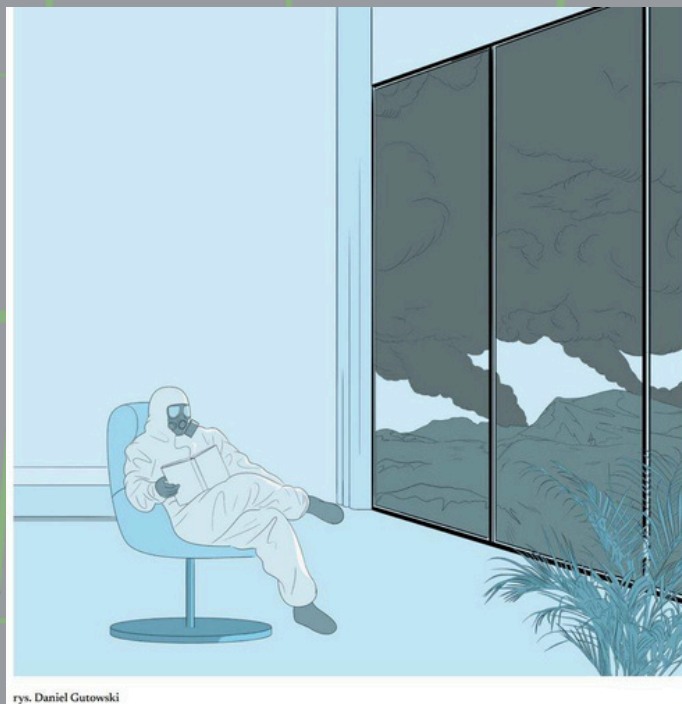
**DLACZEGO
MAPA
DROGOWA
GOSPODARKI
O OBIEGU
ZAMKNIĘTYM
DLA ZIEMI
KŁODZKIEJ?**

**...ponieważ gospodarka
o obiegu zamkniętym
pozwala nam stawić
czoła globalnym
wyzwaniom XXI wieku.**

Te wyzwania to:

- wyczerpujące się zasoby,
- degradacja ekosystemów,
- antropogeniczne (wywołane przez człowieka) zmiany klimatu wywołane głównie nadmierną emisją gazów cieplarnianych.

Bo zbliża się koniec EPOKI KOMFORTOCENU!

KONTEKST GLOBALNY

Przepisy dotyczące ochrony środowiska stają się coraz bardziej rygorystyczne, cele dekarbonizacji coraz ambitniejsze, a same społeczności mają coraz większą świadomość pojawiających się zagrożeń. Przez to stają się bardziej wymagające w stosunku do rządów czy przedsiębiorstw w zakresie stosowania wyższych standardów środowiskowych, a same chętnie przyjmują zrównoważony styl życia.

Wg Fundacji Ellen MacArthur, światowego lidera gospodarki o obiegu zamkniętym, obszar produkcji materiałów (czyli obszar, w którym GOZ może zaoferować wiele rozwiązań) generuje ok. 45% emisji gazów cieplarnianych i cały czas ma tendencję wzrostową, a 70% globalnych emisji CO₂ bezpośrednio wynika z wydobycia i konsumpcji surowców (Circular Economy, 2021).

Strategie, jakie proponuje gospodarka o obiegu zamkniętym, mogą nie tylko przyczynić się do łagodzenia zmian klimatycznych, posiadają również potencjał w zakresie adaptacji do zmian klimatu (strategie regeneracyjne cykli biologicznych, np. regeneracje zdegradowanych gleb czy rozwój błękitno-zielonej infrastruktury w celu zmniejszenia wpływu powodzi i suszy).

Rozwiązania gospodarki o obiegu zamkniętym mogą, a wręcz powinny, mieć pozytywny wpływ na realizację licznych spośród 17 celów zrównoważonego rozwoju sygnowanych przez państwa członkowskie ONZ w 2015 roku:

KONTEKST UNIJNY

W zakresie odpadów cele prawa unijnego zostały wyznaczone w perspektywie roku 2035 w Ramowej Dyrektywie Odpadowej oraz Dyrektywie o Odpadach Opakowaniowych. Do tego czasu 65% odpadów komunalnych w każdym kraju członkowskim ma być ponownie użytych lub poddanych recyklingowi.

W roku 2030 recykling ma objąć aż 70% wszystkich odpadów zarówno komunalnych, jak i przemysłowych.

W badaniu z 2015 roku oszacowano, że do 2030 roku gospodarka o obiegu zamkniętym może przynieść ogólne korzyści finansowe dla Europy w wysokości 1,8 biliona dolarów.

Drogą do osiągnięcia tych korzyści jest zastosowanie produktywności materiałowej, czyli oszczędności kosztów i wzrostu wydajności. Efektem tego będzie zwiększenie konkurencyjności firm i produktów, pobudzenie innowacyjności i wzrost zatrudnienia w różnych dziedzinach działalności – według danych z 2023 roku: o około 700 tysięcy nowych miejsc pracy w samej UE.

Unia Europejska (a kolejno państwa członkowskie) wprowadza szereg regulacji prawnych, których celem jest ograniczenie powstawania oraz lepsze zagospodarowanie odpadów. Wprowadzenie zasad GOZ pozwoli na funkcjonowanie zgodnie z regulacjami i ograniczenie ryzyk regulacyjnych i finansowych (rosnące koszty zagospodarowania i transportu odpadów).

KONTEKST KRAJOWY

Według danych GUS na koniec 2022 roku w Polsce zebrano 13,4 milionów ton odpadów komunalnych (o 1,9% mniej niż w 2021 roku), z czego do procesów odzysku skierowano 61,1%, w tym: 26,7% – do recyklingu, 14,2% – do kompostowania lub fermentacji, 20,2% – do przekształcenia technicznego z odzyskiem energii, natomiast na istniejące 259 składowisk trafiło 38,1% odpadów. Mimo likwidacji 10.714 dzikich wysypisk śmieci, wciąż odnotowano istnienie 217.

KONTEKST LOKALNY

Ponieważ nasz region, jak większość w naszym kraju, stoi w obliczu rozwiązania pilnych problemów w zakresie gospodarowania odpadami, postaramy się przybliżyć Państwu kontekst lokalny związany z gospodarką odpadową.

Obszar Lokalnej Grupy Działania Kłodzka Wstęga Sudetów to 11 gmin, które według danych na koniec 2022 roku zamieszkiwało 92 176 osób. W ciągu całego 2022 roku na obszarze LSR wytworzono 36 182 127 kilogramów odpadów. Daje to 392 kilogramów śmieci rocznie na każdego mieszkańca. Gdyby usypać z nich górkę, będzie miała 628 metrów obwodu i 171 metrów wysokości.

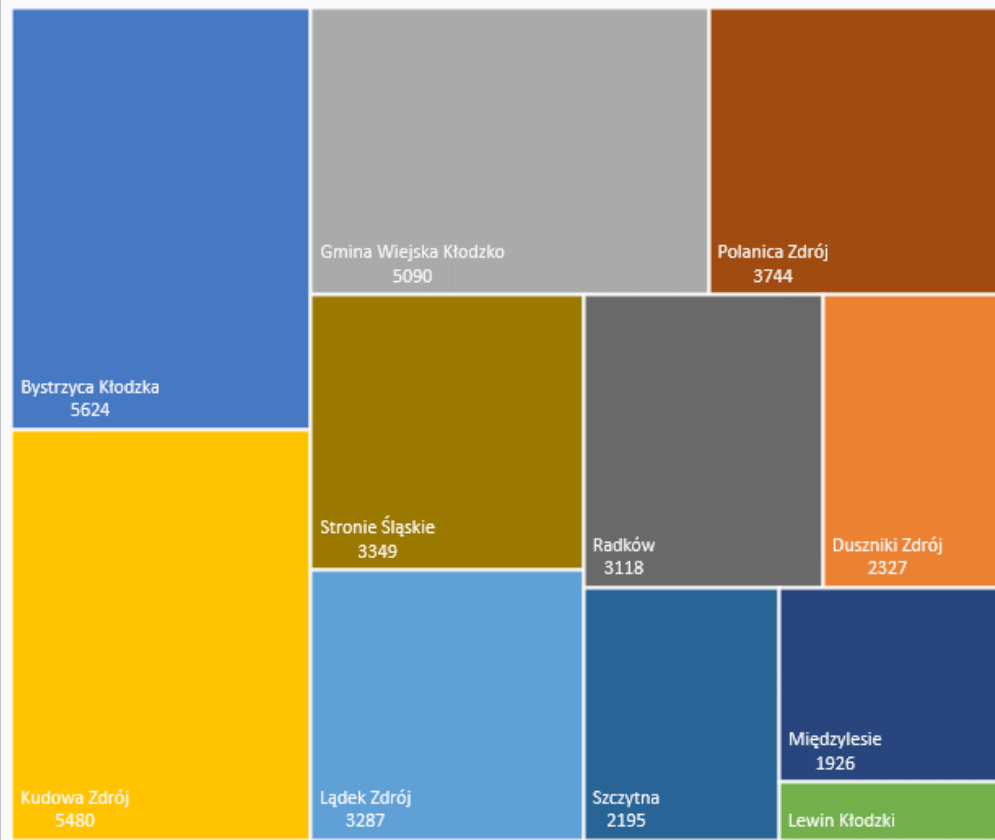

Część zebranych odpadów jest wykorzystywana do ponownego użycia. Średni poziom recyklingu odpadów na obszarze LGD to 27% ich wagi - mniej niż 1/3. Gminy cechuje w tym zakresie duże zróżnicowanie: od 10,9% do 38,54%, przy czym aż cztery z nich nie osiągnęły regionalnej średniej.

ILE I JAKIEGO RODZAJU ODPADY WYTWORZYLIŚMY NA ZIEMI KŁODZKIEJ W 2022 ROKU?

Rodzaj odpadów	Ilość zebrana w 2022 roku [kg]	Waga 1 m3 [kg]	Objętość zebranych odpadów [m3]
Opakowania z papieru i tektury	740 822,90	80	9 260,29
Opakowania z tworzyw sztucznych	711 635,30	30	23 721,18
Zmieszane odpady opakowaniowe	1 525 935,00	60	25 432,25
Opakowania ze szkła	1 798 413,10	450	3 996,47
Beton, gruz	1 619 280,00	2000	809,64
Odpady biodegradowalne	2 636 341,00	130	20 279,55
Odpady zmieszane	24 761 232,80	250	99 044,93
Odpady wielkogabarytowe	2 023 440,00	200	10 117,20
Razem	35 817 100,10	xxx	192 661,50

Ilość wytworzonych odpadów w 2022r [tony]

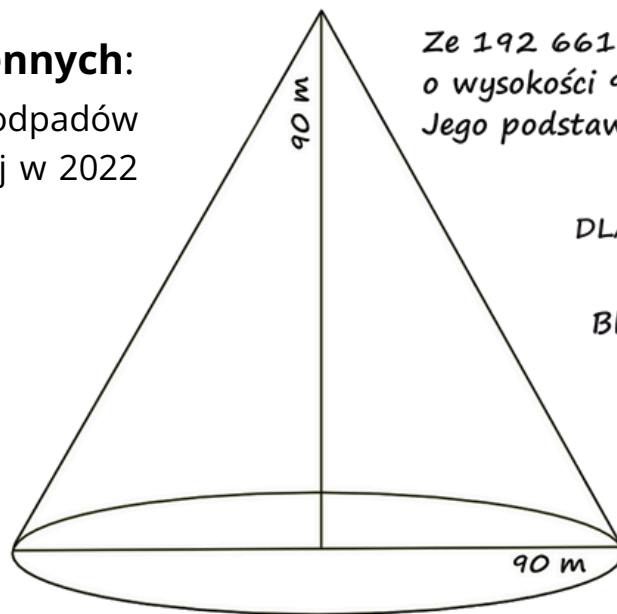

Gmina	Odpady w tonach łącznie	Odpady w kg na mieszkańca	Osiągnięty poziom recyklingu
Bystrzyca Kłodzka	5 623,86	321,6	27%
Duszniki-Zdrój	2 327,10	569,0	25%
Kłodzko	5 090,32	308,6	24%
Kudowa-Zdrój	5 480,13	583,5	31%
Lądek-Zdrój	3 286,58	432,4	21%
Lewin Kłodzki	579,72	295,8	39%
Międzylesie	1 925,76	282,2	11%
Polanica-Zdrój	3 744,24	620,1	37%
Radków	3 117,54	366,2	30%
Stronie Śląskie	3 349,34	491,0	23%
Szczytna	2 194,98	315,6	31%
Razem LGD	36 719,56	398,4	27%

WIZUALIZACJA ILOŚCI ODPADÓW

192 661 metrów sześciennych:

łączna objętość wszystkich odpadów zebranych na ziemi kłodzkiej w 2022 roku.

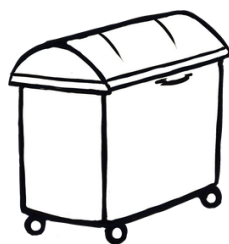
Ze 192 661 m³ odpadów można by usypać stożek o wysokości 90 metrów i średnicy 90 metrów. Jego podstawa zajęłaby powierzchnię 0,64 ha.

DLA PORÓWNANIA:

Blok 10-piętrowy, 35 metrów

Tu jest przeciętnej wysokości człowieka.

To jest typowy pojemnik na odpady, stosowany na naszych osiedlach, o pojemności 1100 litrów.

Gdybyśmy chcieli wszystkie odpady, jakie wytworzyliśmy na obszarze LGD w 2022 roku, umieścić w pojemnikach 1100 litrów, to byłoby ich 175 147 sztuk.

Ustawione jeden za drugim miałyby długość 240 kilometrów, czyli tyle, ile wynosi droga spod Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju pod Katowicki Spodek.

OBOWIĄZKI GMIN DOTYCZĄCE GOSPODAROWANIA ODPADAMI

USTAWA z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach nakłada obowiązek uzyskania poziomu recyklingu określonego w ustawie. Minimalny poziom recyklingu z każdym rokiem rośnie.

Jeśli gmina nie osiągnie minimalnego poziomu recyklingu odpadów, będzie z tego tytułu ponosiła kary finansowe.

Gmina	Osiągnięty poziom recyklingu w 2018 roku	2024		2030	2035
		Wymagany poziom	Ile więcej w porównaniu z 2022		
Bystrzyca Kłodzka	27%	45%	+18%	60%	65%
Duszniki-Zdrój	25%		+20%		
Kłodzko	24%		+21%		
Kudowa-Zdrój	31%		+14%		
Lądek-Zdrój	21%		+24%		
Lewin Kłodzki	39%		+6%		
Międzylesie	11%		+34%		
Polanica-Zdrój	37%		+8%		
Radków	30%		+15%		
Stronie Śląskie	23%		+22%		
Szczytna	31%		+14%		

Każda gmina ma obowiązek prowadzić na swoim terenie PSZOK – miejsce, gdzie każdy mieszkaniec może nieodpłatnie oddać odpady, przede wszystkim te, których nie można wrzucić do pojemnika na odpady komunalne.

Blisko 3 000 ton, czyli niemal 8% odpadów zebranych w 11 gminach, zostało dostarczonych przez mieszkańców do Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

W 2022 roku na PSZOK trafiło 100% zebranego zmieszanego gruzu, odzieży oraz urządzeń elektrycznych i elektronicznych (elektrośmieci). Mieszkańcy przywieźli tam 63% zebranych w gminach opon oraz 43% gabarytów. To duże obciążenie dla systemu odbioru odpadów w gminach.

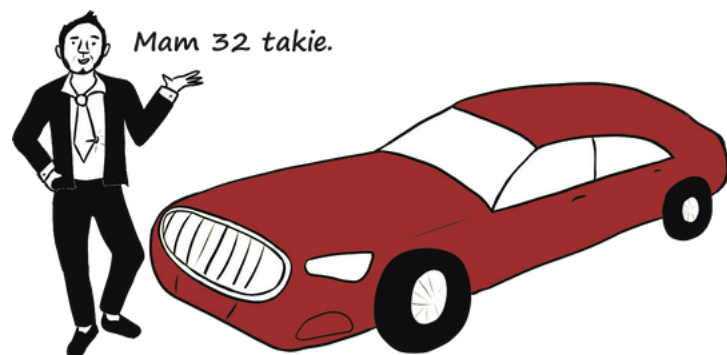
Fracja odpadów	Ilość zebrana na PSZOK	% ogólnej ilości
Opakowania z papieru i tektury	28,118	4%
Opakowania z tworzyw sztucznych	10,528	1%
Zmieszane odpady opakowaniowe	42,445	3%
Opakowania ze szkła	44,758	2%
Zużyte opony	117,87	63%
Zmieszany gruz	1473,46	100%
Odzież	2,69	100%
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	79,84	100%
Odpady ulegające biodegradacji	147,512	6%
Odpady wielkogabarytowe	872,27	43%

KOSZTY OBSŁUGI GOSPODARKI ODPADOWEJ NA ZIEMI KŁODZKIEJ

Organizacja gospodarki odpadami w 11 gminach obszaru LGD pochłonęła łącznie **31 848 607,41 złotych**.

Blisko 32 miliony złotych to kwota, za którą można kupić:

- 32 samochody Mercedes-Maybach S 580 (w wersji podstawowej)

- 16 tomografów komputerowych

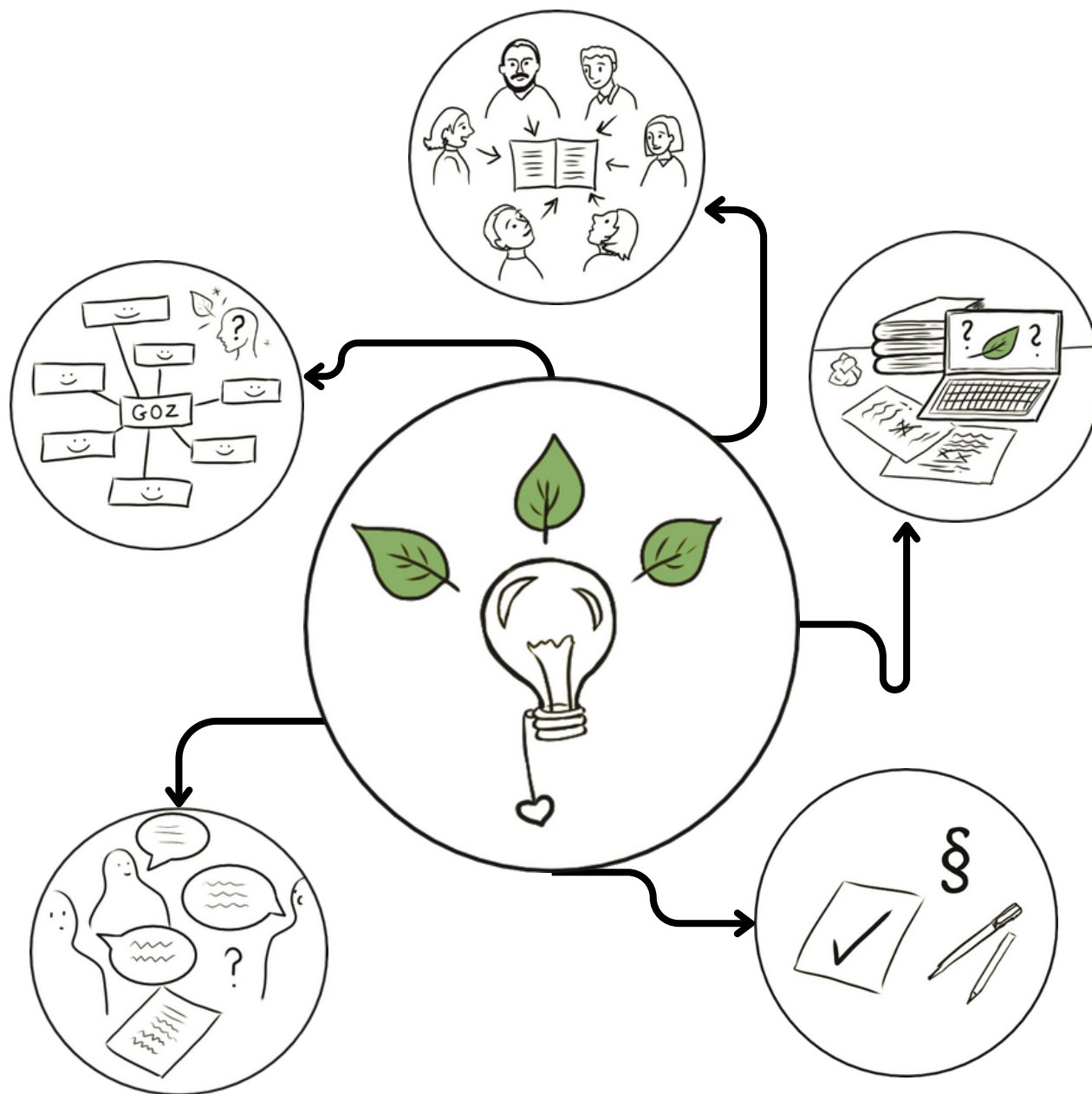
- 707 tys. sztuk dużej pizzy

Gmina	Koszty systemu w 2022 roku
Bystrzyca Kłodzka	4 760 159,39 zł
Duszniki-Zdrój	1 666 643,04 zł
Kłodzko	4 603 667,60 zł
Kudowa-Zdrój	3 639 976,61 zł
Lądek-Zdrój	3 359 346,98 zł
Lewin Kłodzki	732 096,22 zł
Międzylesie	2 211 662,80 zł
Polanica-Zdrój	2 467 334,40 zł
Radków	3 100 623,82 zł
Stronie Śląskie	2 984 530,14 zł
Szczytna	2 322 566,41 zł
RAZEM	31 848 607,41 zł

4

JAK POWSTANIE OSTATECZNA MAPA DROGOWA?

Jako Stowarzyszenie Kłodzka Wstęga Sudetów – Lokalna Grupa Działania już od 2022 roku podejmujemy tematykę gospodarki o obiegu zamkniętym.

W lipcu 2022 roku, w ramach realizacji Projektu „Wspólnoty Pozytywnej Energii, czyli energetyka obywatelska”, zorganizowaliśmy **Naradę Obywatelską online na temat gospodarki o obiegu zamkniętym na Ziemi Kłodzkiej**, podczas której wypracowane zostały rekomendacje na poziomie gminnym. Jedną z rekomendacji było właśnie przygotowanie tej oto mapy drogowej gospodarki o obiegu zamkniętym.

We wrześniu 2022 roku zostało podpisane **międzygminne „Porozumienie na rzecz klimatu i energii Ziemi Kłodzkiej”**. Wspólną ambicją sygnatariuszy Porozumienia jest uczynienie gmin Ziemi Kłodzkiej przyjaznymi dla klimatu nie tylko dla osiągnięcia celów klimatycznych, ale również dla zapewnienia większego komfortu życia, większej ilości miejsc pracy dla mieszkańców i zapewnienie nowych możliwości rozwoju dla lokalnych firm. W ramach porozumienia przyjęto, że w najbliższym czasie powstanie międzygminna polityka klimatyczna, która ostatecznie będzie składała się z czterech dokumentów wdrożeniowych: „Strategii Energetycznej Ziemi Kłodzkiej”, „Międzygminnego planu adaptacji do zmian klimatu”, „Międzygminnego planu zrównoważonej mobilności dla Kłodzkiego Obszaru Funkcjonalnego 2030” oraz „Mapy drogowej gospodarki o obiegu zamkniętym dla Ziemi Kłodzkiej 2040 do konsultacji społecznych”.

Niezależnie od powyższych działań, w **kwietniu i maju 2022 roku** przeprowadziliśmy badanie ankietowe **„Gospodarka o obiegu zamkniętym w gospodarstwach domowych na Ziemi Kłodzkiej”**, a w **październiku i listopadzie 2022 roku** – takie samo badanie dedykowane już konkretnie dwóm gminom: Gminie Szczytna i Gminie Polanica Zdrój.

Ankieta pod tytułem **„Gospodarka obiegu zamkniętego (GOZ) w gospodarstwach domowych na Ziemi Kłodzkiej”** została przeprowadzona metodą CAWI (ankieta w formie elektronicznej). Celem ankiety było zbadanie zachowań proekologicznych mieszkańców Ziemi Kłodzkiej związanych z gospodarką o obiegu zamkniętym, a poniżej prezentujemy wnioski, jakie udało nam się wyciągnąć z badania.

Świadomość ekologiczna

W badaniu ankietowym w pierwszej kolejności zapytaliśmy mieszkańców Ziemi Kłodzkiej o zrozumienie pojęcia „gospodarki o obiegu zamkniętym”, gdzie 45,5% respondentów zadeklarowało, że zna i rozumie pojęcie GOZ, 45% – że nie zna i 9% – że zna, ale nie rozumie.

Na pytanie o zagadnienia mieszczące się w pojęciu gospodarki o obiegu zamkniętym aż 63,6% ankietowanych wskazuje na: „ponowne wykorzystanie surowców/odpadów”. Dalej: (po 50%) są odpowiedzi: „naprawa i konserwacja”, „utrzymanie surowców/materiałów jak najdłużej w obiegu”, „zmniejszanie wytwarzania odpadów”. Na prawidłową odpowiedź, czyli „wszystkie wyżej wymienione” wskazało 45,5%.

Kto ma największy wpływ na kształtowanie postaw i zachowań ekologicznych i skąd czerpiemy wiedzę na ten temat?

Na to pytanie większość respondentów wskazuje na siebie (63,6%), co świadczy o dużej świadomości i poczuciu sprawstwa. Na kolejnym miejscu wskazana została „szkoła” (54,5%) oraz rodzina (40,9%).

Na pytanie „Czy sądzi Pan/i, że działania podejmowane na terenie Pani/i gospodarstwa domowego mogą wpłynąć na poprawę środowiska naturalnego?” 54,5% odpowiedziało, że „raczej tak”, a 27,3% – „zdecydowanie tak”.

Jak się okazuje „wiedzę na temat środowiska i tematyki pokrewnej” odpowiadający czerpią najczęściej z Internetu (81,8%), mediów społecznościowych (50%) i z profili w kontaktach społecznościowych (31,8%), zaś to „co może wpłynąć na zmianę nastawienia w zakresie podejmowania działań proekologicznych” to: „najbliższe otoczenie” (63,6%), „akcje/kampanie społeczne” (54,5%), „angażowanie konsumentów w ważne działania i badanie ich opinii” (54,5%) oraz „edukacja społeczeństwa” (50%).

Nasze **ostateczne wnioski** odnośnie podejmowanych działań proekologicznych, gotowości do współdzielenia i wymiany oraz wprowadzania samoograniczeń w oparciu o badanie mieszkańców Ziemi Kłodzkiej:

1. Na pytanie „Jakie są przyczyny podejmowania działań proekologicznych w gospodarstwie domowym?” kryterium oszczędnościowe znalazło się na dalszym miejscu po odpowiedziach: „ochrona i chęć poprawy środowiska naturalnego” (77,3%), „poczucie odpowiedzialności za sprawy środowiska” (72,7%), „troska o przyszłe pokolenia” (72,7%). Z kolei na pytanie: „Co stanowi barierę/trudność w zakresie podejmowania działań proekologicznych?” kryterium cenowe pojawia się na pierwszym miejscu (59,1%).

2. Zdecydowana większość mieszkańców ma świadomość konieczności oszczędzania energii i podejmuje działania celem zmniejszenia opłat za energię elektryczną (gaszenie świateł w nieużywanych pomieszczeniach (90,9%), energooszczędne żarówki/wyłączanie nieużywanych sprzętów/zakup energooszczędnych sprzętów (po 77,3%), zainstalowanie OZE (40,9%), termomodernizacja – ocieplenie budynku (36,4%).

3. Zdecydowana większość mieszkańców ma świadomość konieczności oszczędzania wody (uruchamianie tylko pełnej pralki, zakręcanie wody podczas mycia rąk/naczyni/zębów (po 72,7%), prysznic zamiast kąpeli (68,2%).

4. Prawie wszyscy mieszkańcy segregują śmieci (95,5%).

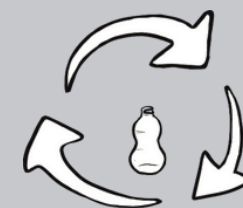
5. Staramy się nie marnować żywności (36,4%), ale stosunkowo często zdarza się przeoczenie terminu ważności do spożycia (31,8%).

6. Kupujemy rzeczy z drugiej ręki (najczęściej samochody (72,7%) i ubrania (68,2%), ale również książki (45,5%), głównie poprzez aplikację OLX (68,2%), w second handach (59,1%) oraz na platformie Allegro lokalnie/aplikacji Vinted/FB market place (po 31,8%); głównie z powodu niższej ceny (81,8%), ale też, jak wskazuje część ankietowanych, „z powodu ich dobrej jakości” (63,6%) i „ze względów środowiskowych” (50%).

7. Ograniczamy robienie zakupów poprzez ich planowanie(68,2%), ale zdarzają się jeszcze zachowania typu „zakupy pod wpływem impulsu” (27,3%) czy „kupowanie na zapas” (18,2%). Często naprawiamy rzeczy (63,6%).

Jak widać z badania – mieszkańcy mają stosunkowo dużą wiedzę z zakresu GOZ i ekologii. Aby wzmocnić te zachowania – jak sugerują sami ankietowani – istnieje potrzeba organizacji akcji/kampanii społecznych, szeroko pojętej edukacji społeczeństwa, promowania ekologicznych postaw, dlatego w LSR podjęliśmy ww. tematykę w różnych przedsięwzięciach, jako działanie przekrojowe.

Okazuje się, że także badania krajowe, podobnie jak te na poziomie regionalnym, pokazują, że znajomość zagadnień związanych z gospodarką o obiegu zamkniętym rozkłada się mniej więcej po połowie: na tych, którzy znają i rozumieją pojęcie GOZ oraz tych, którzy takiej wiedzy nie mają. Sytuacja wygląda podobnie w polskich firmach produkcyjnych, co potwierdza raport opracowany przez Politykę Insight na podstawie badania przeprowadzonego na grupie 400 firm w 2023 roku.

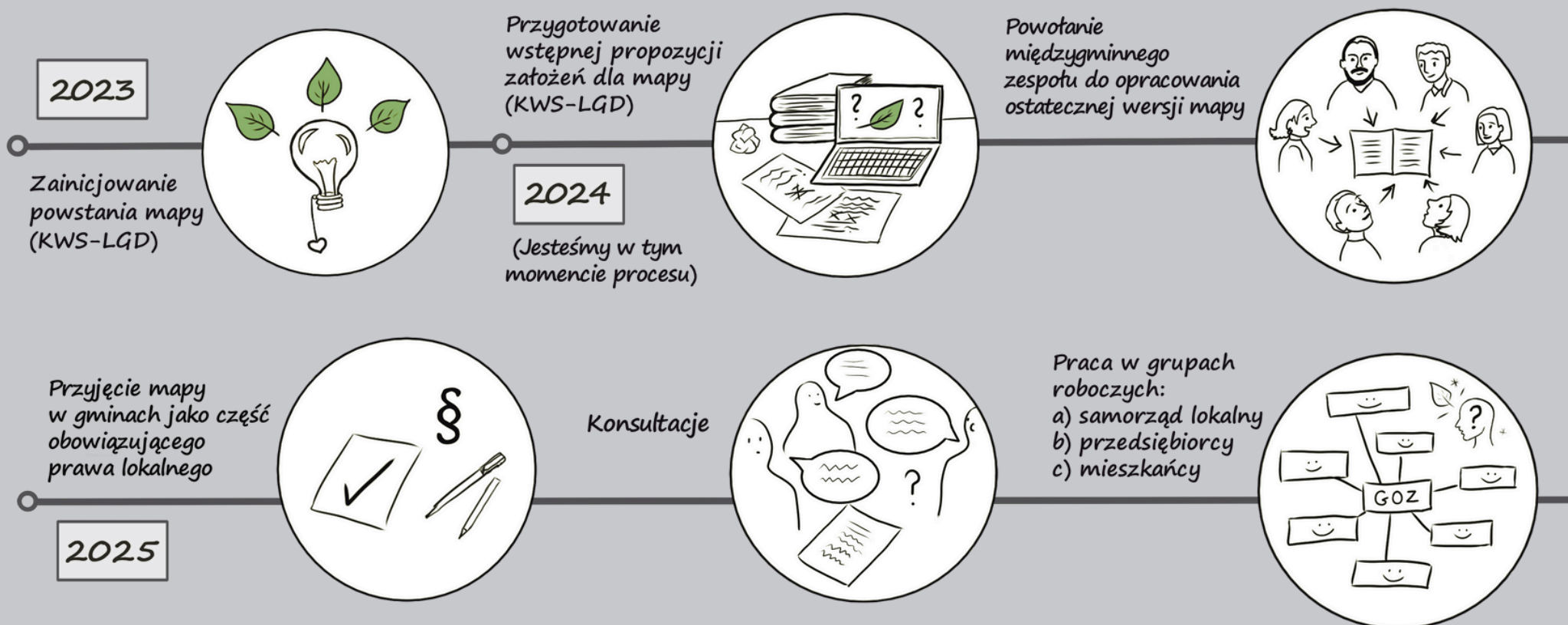

PROCES POWSTANIA TEJ MAPY DROGOWEJ

To opracowanie, które obecnie Państwo czytają, nie jest dziełem skończonym – jest to zabieg celowy. Chcemy, aby ta mapa drogowa została opracowana w sposób partycypacyjny: tak, by każdy z mieszkańców Ziemi Kłodzkiej mógł zabrać głos i zaproponować swoje pomysły czy uwagi co do sposobów jak najszybszego i sprawnego przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym.

Dlatego w kilku miejscach tej publikacji pozostawiliśmy wolną przestrzeń na Wasze uwagi, przemyślenia czy propozycje. Pod każdą naszą propozycją znajdziecie pustą przestrzeń do wypełnienia przez WAS, z dopiskiem „**miejsce na Twój wkład**”.

Planujemy też serię spotkań z tą właśnie publikacją oraz pracę w grupach roboczych, aby skonsultować i przygotować jej ostateczną treść oraz dopasować ją do wprowadzania rozwiązań na szczeblu lokalnym przy uwzględnieniu warunków i możliwości lokalnych oraz udziale lokalnych samorządów i mieszkańców.

5

JAK BĘDZIE
WYGLĄDAĆ
CYRKULARNA
ZIEMIA KŁODZKA
DO 2040 ROKU?

Definiując **WIZJĘ** dla Cyrkularnej Ziemi Kłodzkiej, założyliśmy, że: do roku 2040 Cyrkularna Ziemia Kłodzka stanie się pionierem w eliminacji odpadów poprzez aktywne zaangażowanie mieszkańców w proces recyklingu i ponownego wykorzystania surowców. Lokalne społeczności będą prowadziły innowacyjne programy edukacyjne i społeczne, promujące świadomość ekologiczną i praktyki minimalizowania odpadów. Dzięki temu zaangażowaniu ilość wytwarzanych odpadów się zmniejszy, a większość z nich uzyska drugie życie, zostanie poddana recyklingowi lub przetworzona na nowe produkty. Cyrkularna gospodarka stanie się integralną częścią życia codziennego mieszkańców, którzy będą aktywnie dążyć do zmniejszenia swojego wpływu na środowisko, generując jednocześnie korzyści ekonomiczne i ekologiczne. Ta wspólna inicjatywa przyczyni się do tworzenia bardziej zrównoważonej i zielonej przyszłości dla Cyrkularnej Ziemi Kłodzkiej.

Ostatecznie w skróconej wersji nasza propozycja **WIZJI**:

Ziemia Kłodzka to unikatowe miejsce na mapie kraju, gdzie jej mieszkańcy zadbali o to, aby nic się nie marnowało i wszystko było przetwarzane w trosce o godziwe i zdrowe życie oraz o dobro naszej planety.

CZEGO MOŻEMY SIĘ SPODZIEWAĆ W PRZYPADKU REALIZACJI NASZEJ WIZJI?

Gospodarka cyrkularna ukorzeniła się w kulturze regionu, tworząc modele zrównoważonej produkcji i konsumpcji na wszystkich poziomach społecznych. Ludzie i organizacje są w pełni świadome problemów, z jakimi wiąże się gospodarka linearna i uwzględniają te zagrożenia w swoich indywidualnych wyborach i działaniach. A wszystko to stało się możliwe dzięki wdrożeniu zasad gospodarki obiegu zamkniętego w systemie nieformalnej edukacji, szerokiej dostępności i rozpowszechnianiu informacji poprzez kampanie społeczne oraz dzięki nauce umiejętności kluczowych dla wprowadzanej zmiany tj. przejścia z gospodarki linearnej na cyrkularną.

Wprowadzone praktyki cyrkularne spowodowały regenerację środowiska naturalnego, wpływając pozytywnie i w sposób zrównoważony na życie ludzi i naturę. Ludzie i organizacje zwracają szczególną uwagę na kondycję gleb, wód i ekosystemów, które są siedliskiem bioróżnorodności, unikając szkodliwych substancji, nieodpowiedniego wywozu nieczystości i innych zanieczyszczeń. Narzędzia planowania przestrzennego uwzględniają perspektywę regeneracyjną. To wszystko zwiększyło żywotność, bioróżnorodność i bogactwa naturalne regionu, promując życie w zdrowiu i równowadze.

Potencjał innowacyjny gospodarki cyrkularnej jest w pełni wykorzystany, kierując kreatywność ludzi w kierunku projektowania i wdrażania bardziej zrównoważonych i efektywnych systemów produkcyjno-usługowych. Cyrkularne modele biznesowe, standardy projektowania o niskim wpływie na środowisko oraz czyste technologie, które pojawiły się jako innowacje, stały się normą.

Gospodarka cyrkularna stała się źródłem wielkich szans, umożliwiających sprawiedliwą transformację. Powstały liczne nowe miejsca pracy w zawodach i dziedzinach tak różnorodnych jak: projektowanie produktu, zarządzanie materiałami i surowcami, naprawa i regeneracja, usługi logistyczne i dystrybucja, regeneracja systemów naturalnych i inne, wśród których pojawiło się także wiele zawodów i dziedzin zupełnie nowatorskich. Włożono wiele uwagi w zdefiniowanie grup defaworyzowanych i ułatwienie im zdobywania nowych umiejętności oraz upewniono się, że szanse, jakie dała gospodarka cyrkularna, są dostępne sprawiedliwie dla każdego.

Głębokie zmiany, jakie zaszły dzięki przejściu do modelu cyrkularnego, są rezultatem współpracy i aktywnego uczestnictwa mieszkańców regionu. Ludzie zdołali pracować wspólnie nad wyzwaniami, z którymi trzeba się było zmierzyć, co znacząco wzmocniło proces transformacji w stronę gospodarki o obiegu zamkniętym i zacieśniło więzi społeczne.

6

DŁUGOTERMINOWE CELE ZAPEWNIAJĄCE ZMIERZANIE WE WŁAŚCIWYM KIERUNKU

CEL 1: GENEROWANIE ZIELONYCH MIEJSC PRACY

Co to są zielone miejsca pracy?

Zielone miejsca pracy to wszystkie zawody w sektorach tradycyjnych i wschodzących, które pomagają chronić środowisko naturalne.

Raport przygotowany w 2022 roku przez Konfederację Lewiatan „Zielone kompetencje i miejsca pracy w Polsce w perspektywie 2030 roku” ocenia, że do 2030 roku sama transformacja energetyczna ma doprowadzić do powstania w Polsce około 300 tys. nowych miejsc pracy. Jednak w pozostałych branżach również wzrasta popyt na zielone zawody i kompetencje. Sektory, w których oczekiwany jest wzrost zatrudnienia, to: energetyka, transport – elektromobilność, budownictwo, gospodarka odpadami, zrównoważone rolnictwo, szeroko pojęta branża projektowa – ekoprojektowanie. Według OECD zielone miejsca pracy powinny charakteryzować się określonymi cechami, definiowanymi jako green skills (zielone kompetencje), czyli wiedza, umiejętności i kompetencje wymagane do odpowiedniego dostosowania produktów, usług lub innych działalności w celu zachowania lub przywrócenia stanu środowiska.

Dzięki wdrażaniu prawa związanego z ROP (Rozszerzona Odpowiedzialność Producenta) znacząco wzrośnie zatrudnienie w gospodarce odpadami i w recyklingu. Także zatrudnienie w zawodach związanych z naprawą i konserwacją produktów i infrastruktury powinno odnotować duży przyrost. Możliwe jest też zwiększenie zatrudnienia w tzw. ekonomii społecznej. Oczekuje się również wzrostów w działaniach specjalistycznych, takich jak ekoprojektowanie, materiałoznawstwo, projektowanie bioprocessów, a nawet doradztwo ekologiczne. Z pewnością powstaną też nowe zawody i prace, których nie jesteśmy w stanie sobie na ten moment wyobrazić.

Wskaźniki:

Ze względu na brak danych w zakresie ilości „zielonych” miejsc pracy, nie ma możliwości określenia ilościowo rzetelnego wskaźnika. Dlatego też podjęto decyzję, że na ten moment zajmiemy się przygotowaniem KATALOGU tzw. zielonych miejsc pracy i proponujemy sposób ich monitorowania, aby następnie móc badać tendencję przyrostową dla tego celu.

Stworzenie katalogu zielonych miejsc pracy i systemu ich monitorowania do końca 2025 roku.

Zaproponuj swój wskaźnik lub odnieś się do naszej propozycji:

CEL 2: ZMNIJSZENIE ILOŚCI WYTWARZANYCH ODPADÓW KOMUNALNYCH NA MIESZKAŃCA OBSZARU ZIEMI KŁODZKIEJ

Ograniczenie wytwarzania odpadów komunalnych zależy w dużej mierze od decyzji produkcyjnych i dystrybucyjnych firm, które projektują, wytwarzają i wprowadzają na rynek produkty. Zależy to również od naszych wyborów dotyczących stylu życia i decyzji konsumenckich: preferowanie produktów o mniejszym negatywnym śladzie środowiskowym, wydłużanie cyklu życia produktów poprzez naprawianie, ponowne użycie oraz segregację odpadów/surowców. Aby przejść w kierunku GOZ, musimy dążyć do zmniejszenia wytwarzania odpadów, promując ekoprojektowanie, systemy dystrybucji o obiegu zamkniętym, zrównoważony styl życia i wzorce konsumpcji oraz zmniejszenie strat i marnotrawienia żywności.

W roku 2022 na obszarze LSR wytworzyliśmy 36 720 ton odpadów, a ich odbiór i zagospodarowanie kosztował mieszkańców blisko 32 miliony złotych.

Każdy z mieszkańców w 2022 roku wytworzył 389 kilogramów odpadów komunalnych. To więcej niż średnia krajowa, która wyniosła 364 kilogramów, ale zdecydowanie mniej niż średnia UE wynosząca 513 kilogramów.

Wskaźniki:

1. Redukcja masy odpadów komunalnych do 2030 roku o 10% (359 kg/mieszkańca/rok)
2. Redukcja masy odpadów komunalnych do 2040 roku o 20% (319 kg/mieszkańca/rok)

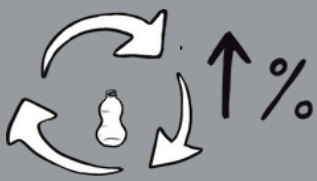
Średnia ilość odpadów wytwarzana przez mieszkańców obszaru LSR jest silnie zróżnicowana w poszczególnych gminach. Najmniej odpadów na mieszkańca w 2022 roku powstało w gminie Międzyzlesie – 282 kilogramów, a najwięcej w Polanicy-Zdroju – 620 kilogramów. Widać, że turystyczny charakter gminy ma wpływ na ilość wytwarzanych odpadów na mieszkańca.

Redukcja ilości wytwarzanych odpadów przyniesie szereg korzyści dla środowiska i mieszkańców. Zredukuje zużycie zasobów, z których wytwarzamy dobra konsumpcyjne. Ograniczy masę odpadów, którą trzeba odebrać od mieszkańców i dostarczyć do firm zajmujących się ich zagospodarowaniem. Obniży też koszty organizowanego przez gminy systemu „śmieciowego”, który jest finansowany z opłat ponoszonych przez mieszkańców.

Redukcja ilości odpadów w dużej mierze zależy od naszych decyzji konsumenckich. Decyzje zakupowe podejmujemy nieustannie. Od nas zależy co kupujemy, gdzie, w jakiej ilości oraz w jakim opakowaniu. Możemy je podejmować, myśląc nie tylko o naszych potrzebach, ale też o środowisku.

Zaproponuj swój wskaźnik lub odnieś się do naszej propozycji:

CEL 3: WZROST RECYKLINGU STAŁYCH ODPADÓW KOMUNALNYCH

Odpady stanowią zasób, który można zagospodarować. Wielokrotne wykorzystywanie surowców zawartych w odpadach pozwala dłużej utrzymywać te zasoby w gospodarce. Recykling odpadów komunalnych jest równie ważny jak ograniczanie ich ilości. Podstawą gospodarki cyrkularnej jest ponowne wykorzystywanie zasobów zawartych w odpadach (obieg zamknięty). Jest to całkowita zmiana w porównaniu z gospodarką linearną, w której raz użytego zasobu nie wykorzystuje się powtórnie.

Na obszarze LSR w roku 2022 osiągnięto średni poziom recyklingu odpadów komunalnych wynoszący 27%. To mniej niż średnia dla Polski, która w roku 2022 wyniosła 40% i mniej niż średnia unijna, która wyniosła 48%.

Warunkiem osiągnięcia wysokiego wskaźnika recyklingu jest właściwa segregacja odpadów komunalnych przez mieszkańców. Wymóg segregacji został określony w Ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz w gminnych regulaminach utrzymania porządku i czystości.

Wskaźniki:

Dla realizacji celu przyjęto poziom wskaźnika, który został określony w Ustawie o utrzymaniu porządku i czystości w gminach: **Gminy są obowiązane osiągnąć poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości co najmniej:**

1. 45% wagowo – za rok 2024;	7. 60% wagowo – za rok 2030;
2. 55% wagowo – za rok 2025;	8. 61% wagowo – za rok 2031;
3. 56% wagowo – za rok 2026;	9. 62% wagowo – za rok 2032;
4. 57% wagowo – za rok 2027;	10. 63% wagowo – za rok 2033;
5. 58% wagowo – za rok 2028;	11. 64% wagowo – za rok 2034;
6. 59% wagowo – za rok 2029;	12. 65% wagowo – za rok 2035 i za każdy kolejny rok

Wskazaliśmy obligatoryjne wskaźniki dla gmin, wpisz swój pomysł na wskaźnik związany z recyklingiem odpadów:

**CEL 4:
WZROST
ZNACZENIA
I ROZWÓJ
EKONOMII
WSPÓŁDZIELENIA**

Ekonomia współdzielenia polega na wynajmie lub tymczasowym dostępie do dóbr i usług zamiast posiadaniu na własność. Ten trend rozwiązuje problemy z ograniczonymi zasobami, kosztami utrzymania, a także zmieniającym się podejściem kulturowym do posiadania jako takiego i konsumpcji. Równocześnie ma pozytywny wpływ na środowisko naturalne poprzez zmniejszenie produkcji i transportu.

Wzrost znaczenia i rozwój ekonomii współdzielenia może mieć kilka istotnych znaczeń dla Cyркуlarnej Ziemi Kłodzkiej:

Zrównoważony rozwój: Ekonomia współdzielenia promuje efektywne wykorzystanie zasobów poprzez dzielenie się nimi między użytkownikami. W rezultacie może to prowadzić do zmniejszenia konsumpcji surowców i energii oraz ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów, co wpisuje się w założenia zrównoważonego rozwoju.

Redukcja emisji: Dzielenie się zasobami, takimi jak samochody czy narzędzia, może prowadzić do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych związanych z produkcją i użytkowaniem tych przedmiotów. Wprowadzenie ekonomii współdzielenia może zatem wspomóc Cyркуlarną Ziemię Kłodzką w osiągnięciu celów dotyczących redukcji emisji i walki ze zmianami klimatycznymi.

Spółeczna integracja: Współdzielenie zasobów może również sprzyjać integracji społecznej, promując więzi międzyludzkie i solidarność. Poprzez wspólne korzystanie z zasobów, mieszkańcy Cyркуlarnej Ziemi Kłodzkiej mogą budować większą wspólnotę oraz wzmacniać relacje między sobą.

Ekonomiczne korzyści: Rozwój ekonomii współdzielenia może przynieść także korzyści ekonomiczne dla mieszkańców Cyркуlarnej Ziemi Kłodzkiej. Dzielenie się zasobami może prowadzić do oszczędności finansowych poprzez ograniczenie indywidualnych wydatków na zakup nowych przedmiotów czy usług.

Wzrost lokalnej przedsiębiorczości: Promowanie ekonomii współdzielenia może również wspierać rozwój lokalnej przedsiębiorczości poprzez stworzenie nowych możliwości biznesowych w sektorze usług współdzielenia. Lokalne firmy mogą świadczyć usługi współdzielenia zasobów, takie jak carsharing czy coworking, co przyczyni się do wzrostu lokalnej gospodarki. Zwiększenie liczby przedsiębiorstw działających w sektorze współdzielenia oraz promowanie innowacyjnych modeli biznesowych to wzrost gospodarczy regionu.

**CEL 4:
WZROST
ZNACZENIA
I ROZWÓJ
EKONOMII
WSPÓŁDZIELENIA**

Liczba firm zarejestrowanych w CEIDG na obszarze LSR, których główne PKD jest związane z wypożyczaniem sprzętu.

Do monitorowania wskaźnika wskazano następujące kody PKD:

Wypożyczalnie sprzętu		Liczba firm (główne PKD)
77.11.Z	Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek	2
77.29.Z	Wypożyczanie i dzierżawa pozostałych artykułów użytku osobistego i domowego	0
77.31.Z	Wynajem i dzierżawa maszyn i urządzeń rolniczych	0
77.32.Z	Wynajem i dzierżawa maszyn i urządzeń budowlanych	7

Wskaźnik:

Do roku 2023 wzrośnie ilość firm związanych z wynajmem i wypożyczaniem przynajmniej o 50%.

Zaproponuj swój wskaźnik lub odnieś się do naszej propozycji:

**CEL 5:
ZWIĘKSZENIE
ŚWIADOMOŚCI
SPOŁECZNEJ NA
TEMAT ZASAD I
KORZYŚCI
ZWIĄZANYCH Z
GOSPODARKĄ O
OBIEGU
ZAMKNIĘTYM**

Zwiększenie świadomości społecznej na temat zasad i korzyści związanych z Gospodarką o Obiegu Zamkniętym (GOZ) przyniesie wiele korzyści dla społeczeństwa i środowiska naturalnego, między innymi:

Redukcja odpadów: Wzrost świadomości społecznej na temat GOZ może prowadzić do zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów poprzez promowanie praktyk minimalizowania i ponownego wykorzystania surowców. To z kolei przyczyni się do zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko poprzez ograniczenie potrzeby składowania i spalania odpadów.

Zwiększenie efektywności zasobów: Świadomość na temat GOZ może zachęcić społeczeństwo do bardziej efektywnego wykorzystania zasobów, takich jak energia, woda i materiały. Praktyki gospodarki o obiegu zamkniętym mogą pomóc w zminimalizowaniu marnotrawstwa i lepszym wykorzystaniu dostępnych zasobów.

Wskaźniki:

Zwiększenie świadomości będzie odzwierciedlone przez zaplanowane już wcześniej wskaźniki tj.:

→ **Redukcja odpadów**

→ **Wzrost recyklingu**

Zrównoważony rozwój: Promowanie GOZ może przyczynić się do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, gdzie gospodarka jest zharmonizowana ze środowiskiem naturalnym. Działania podejmowane w ramach GOZ mogą sprzyjać równowadze ekologicznej, społecznej i ekonomicznej, wspierając długoterminową stabilność i dobrobyt społeczności.

Tworzenie nowych miejsc pracy i innowacji: Rozwój GOZ może stworzyć nowe możliwości zatrudnienia w sektorze recyklingu, remanufacturingu, odzysku surowców i w innych dziedzinach związanych z gospodarką o obiegu zamkniętym. Ponadto, promowanie innowacyjnych rozwiązań technologicznych i biznesowych może sprzyjać rozwojowi przedsiębiorczości oraz wzrostowi gospodarczemu.

Oszczędności ekonomiczne: Zwiększenie świadomości na temat GOZ może prowadzić do oszczędności finansowych zarówno dla jednostek gospodarczych, jak i dla społeczeństwa jako całości. Dzięki bardziej efektywnemu wykorzystaniu zasobów i redukcji kosztów związanych z zarządzaniem odpadami można osiągnąć oszczędności na różnych poziomach, co przyniesie korzyści dla gospodarstw domowych, przedsiębiorstw i sektora publicznego.

Zaproponuj swój wskaźnik lub odnieś się do naszej propozycji:

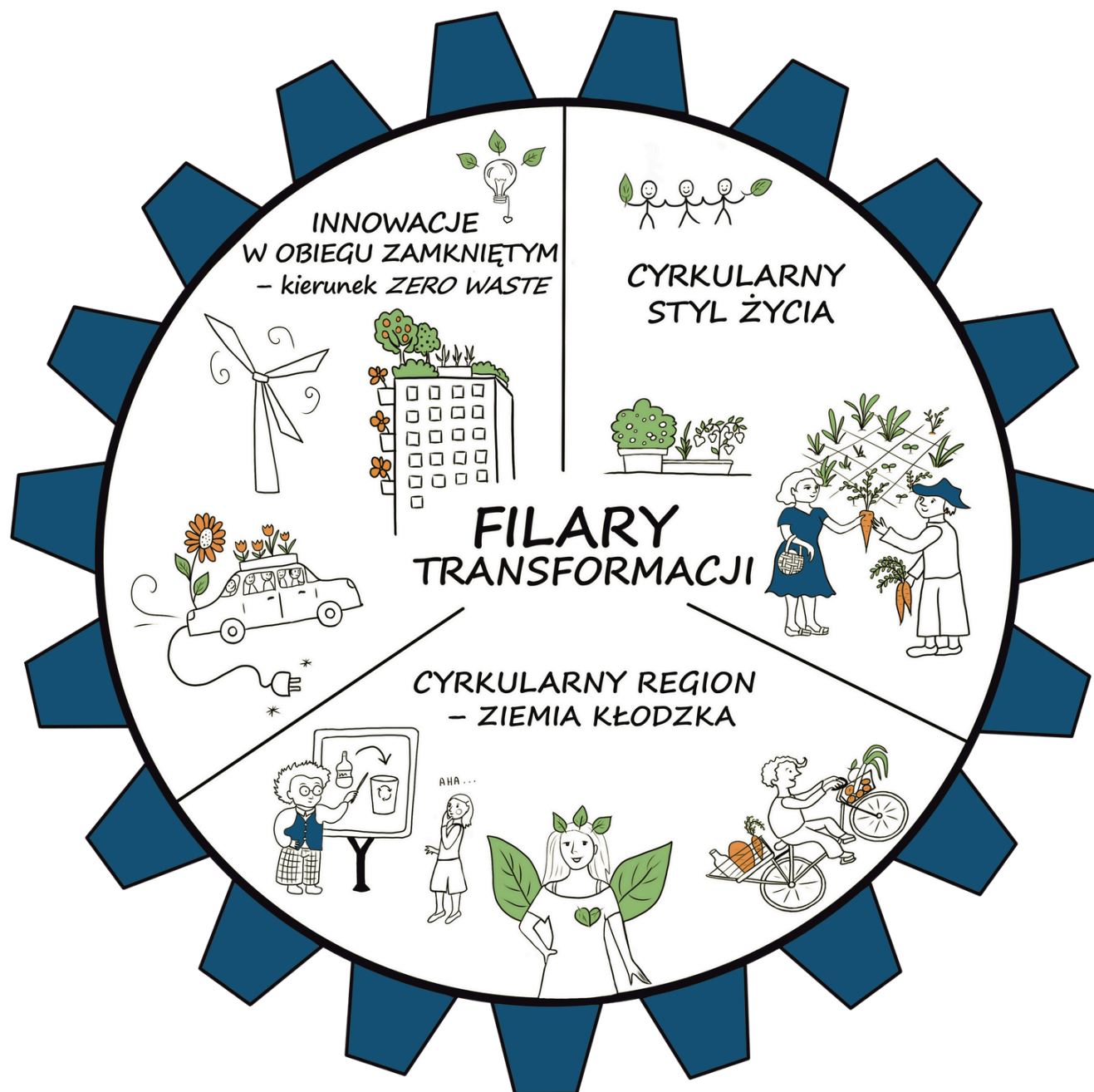
CEL 6:

*[miejsce na
Twój wkład]*

Zaproponuj swój wskaźnik:

7

W JAKI SPOSÓB
TEGO DOKONAMY?
PROPONOWANE
FILARY LOKALNEJ
TRANSFORMACJI
GOZ

W tym rozdziale zostaną przedstawione inicjatywy i działania, które są naszą propozycją dla opracowywanej mapy drogowej GOZ i naszym zdaniem przybliżają nas do realizacji wizji i celów zaproponowanych w poprzednich rozdziałach.

W związku z tym, że chcielibyśmy również usłyszeć i uwzględnić pomysły wszystkich zainteresowanych mieszkańców Ziemi Kłodzkiej, pod każdą naszą propozycją znajdziecie pustą przestrzeń do wypełnienia przez WAS, z dopiskiem:

“miejsce na Twój wkład”

Inicjatywy i działania są pogrupowane w trzech filarach transformacji w kierunku gospodarki cyrkularnej:

1. **Innowacje w obiegu zamkniętym – przedsiębiorcy, rolnicy**
2. **Cyrkularny styl życia – mieszkańcy**
3. **Cyrkularny region – samorząd lokalny, organizacje pozarządowe...**

Pierwszy filar koncentruje się na potrzebie skupienia kreatywności i zdolności innowacyjnych sektora mikr i małych przedsiębiorstw lokalnych, które, dzięki wprowadzeniu nowych modeli biznesowych, będą zmierzały w kierunku rozwiązań cyrkularnych i zero waste.

Drugi filar koncentruje się na zmianach kulturowych, które muszą nastąpić, aby przedstawiona wizja była możliwa do zrealizowania.

A **trzeci** i ostatni skupia się na inicjatywach i współpracy, które powinny być promowane przez podmioty lokalne, takie jak: samorządy lokalne, organizacje społeczne i stowarzyszenia biznesowe działające w swoich miejscowościach.

OŚ CZASU: Działania w ramach mapy drogowej zostały rozplanowane w trzech horyzontach: krótkoterminowym (KT), średnioterminowym (ŚT) i długoterminowym (DT). W przypadku tej mapy drogowej horyzont krótkoterminowy wskazuje, że działanie ma zostać zakończone przed końcem 2026 r. Horyzont średnioterminowy zakłada, że nastąpi to przed końcem 2030 r., horyzont długoterminowy zakłada zakończenie wdrażania przed końcem 2040 r. Niezależnie od wskazanych horyzontów czasowych mapa drogowa GOZ co 5 lat powinna być poddawana ewaluacji i zgodnie z rekomendacjami zmieniana.

FILAR I:
INNOWACJE W
OBIEGU
ZAMKNIĘTYM –
kierunek
ZERO WASTE

INNOWACJE W OBIEGU ZAMKNIĘTYM – kierunek ZERO WASTE

Kreatywne rozwiązania dla biznesu, miast i wsi służące rozwojowi GOZ

1. Edukacja związana z rachunkiem ekonomicznym wprowadzenia w firmie/gospodarstwie rolnym rozwiązań cyrkularnych.
2. Wsparcie doradcze.
3. Promocja przechodzenia firm na model gospodarki o obiegu zamkniętym.
4. Strategiczna współpraca na rzecz rozwiązań gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym badania i rozwój.
5. Skalowanie rozwiązań cyrkularnych.
6. Wsparcie cyfrowe w GOZ.
7. Normy i wskaźniki GOZ w firmach/gospodarstwach rolnych
8.

[miejsce na Twój wkład]

Przezwyciężenie gospodarki liniowej wiąże się z szeregiem poważnych wyzwań na poziomie krajowym, które będą wymagały dużej kreatywności od szerokiego grona graczy z różnych systemów produkcyjnych praktycznie w całej Europie. Innowacje są konieczne w wielu różnych obszarach: projektowanie i wdrażanie bardziej wydajnych procesów produkcyjnych, które zużywają mniej zasobów materiałowych, wody i energii; wdrażanie nowych modeli biznesowych, które zapewniają taką samą lub większą wartość przy mniejszej ilości materiałów i mniejszym wpływie na środowisko poprzez cały łańcuch wartości a także tworzenie lepszych produktów, czyli ekoprojektowanych i bardziej cyrkularnych niż te obecnie dostępne.

Wprowadzenie innowacji związanych z Gospodarką o Obiegu Zamkniętym (GOZ) na poziomie lokalnym w małych firmach wymaga strategii, która uwzględnia specyficzne potrzeby i możliwości tych przedsiębiorstw.

Proponujemy 7 inicjatyw, w oparciu o które lokalne firmy będą zmierzały w kierunku rozwiązań cyrkularnych **(ale pamiętaj, że czekamy też na Twoje propozycje!)**.

INICJATYWA 1				Odbiorcy
Edukacja związana z rachunkiem ekonomicznym wprowadzenia w firmie/gospodarstwie rolnym rozwiązań cyrkularnych. Edukacja właścicieli i pracowników małych firm i gospodarstw rolnych na temat zasad i korzyści związanych z GOZ.				Sektor prywatny, przedsiębiorcy, rolnicy
Działania	KT	ŚT	DT	Realizatorzy
A. Organizacja warsztatów, seminariów, szkoleń, które będą prezentować koncept GOZ i wyjaśniać, jakie korzyści może przynieść ich firmie/gospodarstwu rolnemu.	v			Wyspecjalizowane podmioty doradczo-szkoleniowe
B. Organizacja wyjazdów studyjnych, wizji lokalnych w firmach i gospodarstwach rolnych, które wprowadziły rozwiązania cyrkularne.				Organizacje samorządu gospodarczego
C. <i>[miejsce na Twój wkład]</i>		v		

INICJATYWA 2				Odbiorcy
Wsparcie doradcze. Wsparcie doradczego dla małych firm i gospodarstw rolnych w zakresie wdrażania praktyk GOZ, które pomoże im zidentyfikować obszary, w których mogą wprowadzić zmiany i dostarczy im konkretne wskazówki dotyczące dostępnych rozwiązań i technologii.				Sektor prywatny, przedsiębiorcy, rolnicy
Działania	KT	ŚT	DT	Realizatorzy
A. Bezpłatne doradztwo w przygotowaniu cyrkularnych modeli biznesowych.	v			Wyspecjalizowane podmioty doradczo-szkoleniowe
B. Bezpłatne doradztwo w obszarze wprowadzania rozwiązań w zakresie rolnictwa regeneracyjnego i organicznego.				
C. <i>[miejsce na Twój wkład]</i>		v		

INICJATYWA 3				Odbiorcy
PROMOCJA PRZECHODZENIA FIRM NA MODEL GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM				Sektor prywatny, przedsiębiorcy
Działania	KT	ŚT	DT	Realizatorzy
A. Program zachęt lub nagrody finansowe za osiągnięcie określonych celów związanych z GOZ czy wykorzystania narzędzi do diagnozy i pomiaru cyrkularności na poziomie firmy.	v			JST, NGO
B. Dotacje dla firm na zakup nowych urządzeń lub systemów ułatwiających wdrożenie rozwiązań cyrkularnych.		v		Wyspecjalizowane podmioty doradczo-szkoleniowe
C. Ulgi podatkowe na poziomie lokalnym za inwestycje w technologie przyjazne dla środowiska.				JST
D. [miejsce na Twój wkład]				

INICJATYWA 4				Odbiorcy
STRATEGICZNA WSPÓŁPRACA Partnerstwo i współpraca lokalnych samorządów, firm, gospodarstw rolnych, organizacji pozarządowych i uczelni, które mogą wspierać małe firmy w zakresie wdrażania innowacji GOZ, wydaje się ważnym elementem wprowadzania rozwiązań cyrkularnych. Partnerstwa te mogą zapewnić dostęp do dodatkowych zasobów, wiedzy i doświadczenia, które pomogą w rozwoju i wdrażaniu nowych praktyk.				Sektor prywatny, przedsiębiorcy, rolnicy
Działania				Realizatorzy
A. Inicjowanie i organizacja spotkań sieciujących – tematycznych i branżowych.				JST, NGO
B. <i>[miejsce na Twój wkład]</i>				v

INICJATYWA 5				Odbiorcy
SKALOWANIE ROZWIĄZAŃ CYRKULARNYCH				Sektor prywatny, przedsiębiorcy, rolnicy
Działania	KT	ŚT	DT	Realizatorzy
A. Wizje lokalne pokazujące przykłady udanych implementacji innowacji GOZ w innych podobnych przedsiębiorstwach, wskazując na konkretny sukces i korzyści, które odnieśli inni, zachęcając do podjęcia kroków w kierunku wdrażania podobnych rozwiązań. Przykładowe korzyści to: oszczędności kosztów, zwiększona efektywność operacyjna, lepsze relacje z klientami, poprawa wizerunku marki oraz pozytywny wpływ na środowisko.	v			Sektor prywatny, przedsiębiorcy, rolnicy
B. Promowanie współpracy: zachęcanie firm do współpracy i wymiany doświadczeń w zakresie rozwiązań cyrkularnych może znacznie przyspieszyć proces adaptacji i zmiany.				Sektor prywatny, przedsiębiorcy, rolnicy
C. [miejsce na Twój wkład]		v		

INICJATYWA 6				Odbiorcy
WSPARCIE CYFROWE W GOZ				Sektor prywatny, przedsiębiorcy, rolnicy
Działania	KT	ŚT	DT	Realizatorzy
A. Zapewnienie małym firmom i gospodarstwom rolnym dostępu do narzędzi cyfrowych, które mogą ułatwić wdrażanie innowacji GOZ. Może to obejmować dostęp do specjalistycznych aplikacji, oprogramowania do monitorowania zużycia zasobów, czy też platform współpracy biznesowej umożliwiających wymianę zasobów i usług między firmami i gospodarstwami rolnymi.	v			Wyspecjalizowane podmioty doradcze
B. <i>[miejsce na Twój wkład]</i>		v		

INICJATYWA 7				Odbiorcy
NORMY I WSKAŹNIKI GOZ W FIRMACH I GOSPODARSTWACH ROLNYCH Wprowadzenie norm i wskaźników na poziomie firmy czy gospodarstwa rolnego może pomóc w monitorowaniu postępów, identyfikacji obszarów wymagających poprawy oraz podejmowaniu skutecznych działań w kierunku bardziej zrównoważonej gospodarki.				Sektor prywatny, przedsiębiorcy, rolnicy
Działania	KT	ŚT	DT	Realizatorzy
A. Wypracowanie i wprowadzenie lokalnych norm i wskaźników dla gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ) może być kluczowe dla skutecznego monitorowania i oceny postępów w kierunku zrównoważonej gospodarki. Oto kilka przykładów: Wskaźnik odzysku surowców: Procentowy udział materiałów odzyskanych w stosunku do ogólnej masy zużytych surowców. Im wyższy wskaźnik odzysku, tym bardziej efektywna jest firma w minimalizowaniu marnotrawstwa i wykorzystywaniu zasobów. Wskaźnik recyklingu: Procentowy udział materiałów poddanych recyklingowi w ogólnej masie wytworzonych odpadów. Ten wskaźnik informuje o efektywności systemu recyklingu i pozwala ocenić stopień wykorzystania surowców wtórnych. Wskaźnik redukcji odpadów: Procentowy spadek ilości wytwarzanych odpadów w ciągu określonego czasu w porównaniu z poprzednim okresem bazowym. To ważny wskaźnik dla monitorowania postępów w kierunku minimalizacji odpadów i zwiększenia efektywności w firmie. Normy dotyczące minimalizacji odpadów: Lokalne normy i przepisy regulujące minimalizację odpadów, np. poprzez ograniczanie używania opakowań jednorazowych, promowanie wzajemnego dzielenia się zasobami czy wymagania dotyczące sortowania odpadów. Wskaźnik udziału lokalnych firm w procesie GOZ: Procentowy udział lokalnych przedsiębiorstw w działaniach związanych z gospodarką o obiegu zamkniętym, np. w produkcji surowców wtórnych, recyklingu czy remanufacturingu. To wskaźnik lokalnego zaangażowania i rozwoju ekonomicznego.	v			Przedsiębiorcy, rolnicy ze wsparciem firm doradczych
B. [miejsce na Twój wkład]		v		

INICJATYWA 8				Odbiorcy
[miejsce na Twój wkład]				
Działania	KT	ŚT	DT	Realizatorzy
A. [miejsce na Twój wkład]				
B. [miejsce na Twój wkład]				

FILAR II:
CYRKULARNY
STYL ŻYCIA

CYRKULARNY STYL ŻYCIA

- 1. Rozpowszechnianie nawyków i praktyk cyrkularnych.
- 2. Gospodarka o obiegu zamkniętym w społeczności szkolnej.
- 3. Gospodarka o obiegu zamkniętym w społeczności lokalnej.
- 4. Nowe kompetencje i umiejętności dla gospodarki o obiegu zamkniętym.
- 5. Lokalny system oznakowania „cyrkularnego” dla Ziemi Kłodzkiej.
- 6. Monitorowanie postępów przechodzenia w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym.
- 7.

Edukacja świadomych obywateli
Nauka umiejętności służących idei GOZ
Zielony styl życia

[miejsce na Twój wkład]

Przejsie na gospodarkę o obiegu zamkniętym nie nastąpi, dopóki coraz więcej osób nie będzie świadomych zagrożeń i skutków gospodarki liniowej i nie przyjmie bardziej cyrkularnego stylu życia. Niezbędne jest porzucenie kultury wyrzucania i zapewnienie, że normą staną się bardziej cyrkularne nawyki, praktyki, wzorce użytkowania i konsumpcji oraz modele gospodarowania odpadami. W tym celu konieczne będzie opracowanie integralnych systemów edukacji ekologicznej, które, uwzględniając różne ludzkie nawyki, promować będą rozwój świadomego podejścia do środowiska i przygotowują ludzi do stawienia czoła wyzwaniom i wykorzystania szans, jakie stwarza transformacja.

Na potrzeby tworzonej mapy drogowej założono, że przełamanie bariery kulturowej będzie kluczem do przejścia na Gospodarkę o Obiegu Zamkniętym (GOZ) na Ziemi Kłodzkiej.

Gospodarka o obiegu zamkniętym wymaga zmiany nastawienia wszystkich podmiotów w społeczeństwie: nowy „zdrowy rozsądek”, który na nowo definiuje to, co obecnie uważa się za „normalne”, jeśli chodzi o wzorce produkcji i konsumpcji. Jednocześnie przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym będzie wymagało upowszechnienia różnych zestawów umiejętności, niektórych o charakterze ogólnym, a innych bardziej specyficznych. Od strony ogólnej wymagane jest przede wszystkim mocne ugruntowanie myślenia systemowego, czyli takiego, które uzupełnia rozumowanie oparte na przyczynach i skutkach o rozumowanie oparte na wzorach i powiązaniach między składnikami złożonego systemu społeczeństwa. Jeśli chodzi o konkretne działania, szczególnie ważne będzie nasycenie zasadami gospodarki o obiegu zamkniętym takich dziedzin jak: projektowanie, architektura, nauki rolnicze, inżynieria i wiele innych. Aby umożliwić rozwój bardziej cyrkularnego stylu życia i wzorców użytkowania/konsumpcji, istotne będzie zapewnienie szerokiej dostępności przejrzystych informacji i ich odpowiedniego rozpowszechniania, tak aby można było dowiedzieć się, które opcje mają mniejszy wpływ na środowisko. W związku z tym kluczowe będzie intensywne inwestowanie w rozwój systemów informacji i identyfikacji, by zwiększyć obecny zasięg wiedzy, co pomoże ukierunkować decyzje konsumenckie. Wreszcie, gospodarka o obiegu zamkniętym wymaga przewartościowania definicji postępu, włączając do niej takie kwestie jak: ochrona kapitału naturalnego, usługi ekosystemowe i bioróżnorodność.

Proponujemy następujące inicjatywy mające na celu promowanie rozwoju kultury cyrkularnej na Ziemi Kłodzkiej,
czekając również na Twoje propozycje:

INICJATYWA 9				Odbiorcy
ROZPOWSZECHNIANIE NAWYKÓW I PRAKTYK CYRKULARNYCH Zachęcanie do zmiany stylu życia na taki, który promuje zachowania GOZ poprzez rozpowszechnianie nawyków i praktyk cyrkularnych oraz bardziej świadome podejście do konsumpcji.				Mieszkańcy, gospodarstwa domowe
Działania	KT	ŚT	DT	Realizatorzy
A. Opracowanie kampanii informacyjnej mającej na celu podniesienie świadomości na temat marnotrawienia żywności oraz promowanie różnych strategii jej unikania.				
B. Opracowanie kampanii informacyjnej promującej diety o wysokiej wartości odżywczej i niskim wpływie na środowisko.				
C. Opracowanie kampanii informacyjnej mającej na celu podniesienie świadomości na temat skutków szybkiej mody (<i>fast fashion</i>). <i>Szybka moda to ubrania produkowane na masową skalę w szybkim tempie z zachowaniem aktualnie modnego trendu. Celem takich działań jest jak najszybsze zalenie odbiorcy ubraniami zgodnymi z chwilowymi trendami, bez względu na jakość i koszty dla środowiska naturalnego. Szybka moda jest na wyciągnięcie ręki.</i>				
D. Opracowanie kampanii informacyjnej promującej naprawę i regenerację sprzętu AGD, maszyn, urządzeń itp.				
E. Opracowanie kampanii informacyjnej mającej na celu podniesienie świadomości na temat skutków nadmiernej produkcji śmieci, w szczególności opakowań z tworzyw sztucznych.				
F. [miejsce na Twój wkład]				

INICJATYWA 10				Odbiorcy
GOSPODARKA O OBIEGU ZAMKNIĘTYM W SPOŁECZNOŚCI SZKOLNEJ Rozpowszechnianie wiedzy na temat gospodarki o obiegu zamkniętym oraz zwyczajów i praktyk cyrkularnych w społeczności szkolnej.				Uczniowie, nauczyciele, kadra niepedagogiczna, rodzice i opiekunowie prawni
Działania	KT	ŚT	DT	Realizatorzy
A. Promowanie ponownego wykorzystania przyborów szkolnych, takich jak książki i inne, które mogą przedłużyć ich żywotność w placówkach edukacyjnych.				
B. Promowanie organizacji konkursów promujących rozwiązania dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym, w których grupy młodzieży opracowują stosowane projekty na ten temat, co umożliwi praktyczną naukę.				
C. Organizacja pozalekcyjnych zajęć dotyczących zagadnień GOZ, np. warsztatów z naprawy rzeczy, zakładania i prowadzenia ogródków szkolnych, recyklingu, kompostowania i gromadzenia wód opadowych oraz wykłady autorytetów (z dziedziny GOZ).				
D. Publikacja treści związanych z gospodarką o obiegu zamkniętym na różnych szkolnych kanałach i platformach.				
E. <i>miejsce na Twój wkład]</i>				

INICJATYWA 11				Odbiorcy
GOSPODARKA O OBIEGU ZAMKNIĘTYM W SPOŁECZNOŚCIACH LOKALNYCH Rozpowszechnianie wiedzy na temat gospodarki o obiegu zamkniętym oraz zwyczajów i praktyk cyrkularnych w społecznościach lokalnych. <u>Idea tej inicjatywy jest:</u> 1) ograniczenie kupowania oraz pozbywanie się nadmiaru przedmiotów; 2) propagowanie <i>upcyklingu</i> – przerabianie starego na nowe; 3) promocja <i>sharing economy</i> czyli współdzielenia: dzielenia się różnymi dobrami materialnymi; 4) nakierowanie na ideę <i>zero waste</i> – jak najmniej odpadów, które nie mogą zostać dalej przetworzone; 5) budowanie społeczeństwa obywatelskiego, zwiększenie zaufania społecznego; 6) podniesienie świadomości ekologicznej w społeczeństwie; 7) pomoc potrzebującym.				Spółeczność lokalna
Działania				Realizatorzy
A. Promowanie ponownego wykorzystania rzeczy, które są w dobrym stanie, a np. nam się już nie przydadzą. Organizacja „ wyprzedaży garażowych ”, gdzie mieszkańcy przynoszą ubrania, książki, biżuterię, płyty itp. i sprzedają je lub wymieniają na inne.				społeczność lokalna
B. Stawianie w przestrzeniach sołeckich Szaf Givebox , czyli miejsca dostępnego 24h na dobę, w którym możesz dzielić się z innymi tym, czego już nie potrzebujesz i jednocześnie wziąć dla siebie to, czego ci brak.				społeczność lokalna
C. Organizacja Po-Dzielni tj. miejsca, z którego zabieramy rzeczy, które są nam potrzebne i w którym zostawiamy rzeczy, których już nie potrzebujemy (za darmo). Po-Dzielnia może też być centrum spotkań i twórczych warsztatów oraz wystaw związanych z ideą <i>zero waste</i> , ekologią czy kulturą. Po-Dzielnia działa tak jak szafy <i>Givebox</i> , tylko na większej przestrzeni i nie jest dostępna 24h na dobę, ale w godzinach otwarcia lokalu.				społeczność lokalna
D. Promowanie organizacji konkursów (wprowadzanie elementu rywalizacji) dotyczących gospodarki o obiegu zamkniętym, w których mieszkańcy proponują stosowne rozwiązania lub projekty, w zamian otrzymując środki na ich wdrożenie.				społeczność lokalna
E. Promowanie organizacji konkursów (wprowadzanie elementu rywalizacji) dotyczących gospodarki o obiegu zamkniętym, w których mieszkańcy proponują stosowne rozwiązania lub projekty, w zamian otrzymując środki na ich wdrożenie.				społeczność lokalna
F. Publikacja ciekawych treści związanych z gospodarką o obiegu zamkniętym na różnych kanałach i platformach.				społeczność lokalna

G. Promowanie i wdrażanie systemów <i>car-sharing</i> u – oferowanie wspólnych przejazdów samochodem, stworzenie lokalnej aplikacji dla zainteresowanych tym rodzajem działania.				społeczność lokalna
H. Promowanie i wdrażanie systemów <i>home-sharing</i> u – podnajmowanie innym osobom swojego mieszkania na czas nieobecności.				społeczność lokalna
I. Promowanie i wdrażanie systemów <i>co-working</i> u – dzielenie przestrzeni biurowych.				społeczność lokalna
J. Promowanie i wdrażanie systemów <i>tool-sharing</i> u – wypożyczanie narzędzi i sprzętu budowlanego.				społeczność lokalna
K. Zwiększenie świadomości społecznej na temat zasad i korzyści związanych z Gospodarką o Obiegu Zamkniętym poprzez organizację kampanii edukacyjnych , szkoleń oraz działań informacyjnych, które będą promować praktyki zrównoważonego wykorzystania zasobów, minimalizację odpadów oraz kreatywne podejścia do ponownego wykorzystania surowców wśród społeczności lokalnej i zainteresowanych podmiotów.				społeczność lokalna
L. Tworzenie Lokalnych Centrów 3R (inicjatywy powstałej we współpracy Fundacji Koalicja 5 Frakcji oraz Kampanii 17 Celów), które w swoim założeniu mają być miejscami wspierającymi świadomość hierarchii gospodarowania odpadami, promując zapobieganie powstawaniu odpadów, ponowne wykorzystanie, naprawę i recykling i inne działania w wymiarze 3R (<i>reduce, reuse, recycle</i>). Zasada 3R doczekała się swojej spolszczonej wersji 3U: UNIKAJ, czyli dokonuj świadomych zakupów poprzez: - wybieranie ekologicznych produktów, - unikanie przedmiotów jednorazowych, - wybieranie toreb ekologicznych lub materiałowych, rezygnując przez to z korzystania z toreb jednorazowych, - wybieranie produktów bez dodatkowych opakowań (np. kupowanie owoców, ciastek, wędlin i innych produktów na wagę, zamiast zapakowanych w duże ilości opakowań), - wybieranie w trakcie dokonywania zakupów produktów w dużych opakowaniach, rezygnując z małych. np. zakup wody w butelce 5 l, zamiast dziesięciu butelek 0,5 l. UŻYJ PONOWNIE: - korzystaj z rzeczy tak długo, jak to możliwe, a gdy ubranie czy książka staje się już niepotrzebne, przekaz potrzebującym, przeznacz zapisane i jednostronnie zadrukowane kartki do robienia notatek, wybieraj napoje sprzedawane w butelkach zwrotnych. UTYLIZUJ: - segreguj odpady, - edukuj innych w kwestii prawidłowej segregacji, - oddaj przeterminowane leki do aptek, w których znajdują się konfiskatory lub do PSZOKu, - przerabiaj odpady organiczne na kompost, - nie pal śmieci.				społeczność lokalna

Ł. Tworzenie tzw. Męskich Szop , czyli miejsca wyposażonego w różnorodne narzędzia, w którym można pomajsterkować, naprawić meble, sprzęt domowy lub pod fachowym okiem opiekuna wykonać nieskomplikowane ozdoby, zabawki itp.				społeczność lokalna
M. Promowanie i wdrażanie „ Jadłodzielni ” – praktycznie NIE MA ZERO WASTE BEZ FOODSHARINGU! (ang. <i>zero waste</i> – bez marnowania; <i>food</i> – jedzenie, <i>share</i> – dzielić). Termin <i>foodsharing</i> odnosi się do praktyki dzielenia się nadmiarem jedzenia z innymi osobami lub organizacjami, aby ograniczyć marnotrawstwo żywności i wspierać społeczność. Jest to rodzaj inicjatywy społecznej, w której ludzie dzielą się nadmiarem żywności, którą mają, zamiast ją marnować.				społeczność lokalna
E. [miejsce na Twój wkład]				

INICJATYWA 12				Odbiorcy
NOWE KOMPETENCJE I UMIEJĘTNOŚCI DLA GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM. Promowanie zdobywania kompetencji i umiejętności kluczowych dla przyspieszenia transformacji, zwiększenie oferty kursów technicznych i zawodowych z dziedziny GOZ na poziomie kształcenia ustawicznego i edukacji nieformalnej.				Społeczność lokalna
Działania	KT	ŚT	DT	Realizatorzy
A. Zwiększenie oferty i jakości kursów technicznych i kształcenia ustawicznego oraz edukacji nieformalnej (szkolenia, warsztaty) na konkretne tematy związane z gospodarką o obiegu zamkniętym, takie jak: analiza cyklu życia produktów, ekoprojektowanie, modele biznesowe o obiegu zamkniętym lub naprawa i regeneracja.				Jednostki edukacyjne, NGO
B. Promowanie profili kompetencji w celu uwidocznienia, jaką wartość dla gospodarki cyrkularnej ma wiedza i umiejętności rzemieślnicze, takie jak naprawa rzeczy lub produkcja rzemieślnicza w oparciu o materiały pochodzące z recyklingu.				Izby Rzemieślnicze, jednostki edukacyjne
E. <i>[miejsce na Twój wkład]</i>				

INICJATYWA 13				Odbiorcy
LOKALNY SYSTEM OZNAKOWANIA „CYRKULARNEGO” DLA ZIEMI KŁODZKIEJ Stworzenie systemu oznakowania cyrkularnego dla Ziemi Kłodzkiej, który ułatwi i zapewni minimalny standard dla rozwoju inicjatyw cyrkularnych, zarówno na poziomie gospodarstw domowych i rolnych, firm produkcyjnych i usługowych, szkół i innych organizacji cz instytucji w oparciu o obiektywne i kompleksowe kryteria oddziaływania na środowisko.				gospodarstwa domowe i rolne, firmy produkcyjne i usługowe, szkoły i inne organizacje i instytucje
Działania	KT	ŚT	DT	Realizatorzy
A. Opracowanie i rozpowszechnienie nowego systemu oznakowania.				Firmy doradcze, NGO
B. Wdrożenie nowych ekoetykiet dla różnych kategorii produktów i usług w ramach nowego systemu.				Firmy doradcze, NGO
C. [miejsce na Twój wkład]				

INICJATYWA 14				Odbiorcy
MONITOROWANIE POSTĘPÓW PRZECHODZENIA W KIERUNKU GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM. Opracowanie narzędzi, które uwidoczną postęp w kierunku zrównoważonej gospodarki o obiegu zamkniętym w perspektywie długoterminowej.				Instytucje, podmioty, mieszkańcy obszaru LSR
Działania	KT	ŚT	DT	Realizatorzy
A. Przygotowanie i wdrożenie systemu monitorowania postępów w gospodarstwach domowych w przejściu na gospodarkę o obiegu zamkniętym, który rozróżni wskaźniki procesu i rezultatu oraz jest w stanie rozliczać postęp we wdrażaniu inicjatyw i postęp w realizacji długoterminowych celów tworzonej mapy drogowej.				
B. Stworzenie podstaw metodologicznych dla systematycznego pomiaru przyrostu ilości zielonych miejsc pracy na Ziemi Kłodzkiej.				
C. <i>[miejsce na Twój wkład]</i>				

INICJATYWA 15				Odbiorcy
[miejsce na Twój wkład]				
Działania				KT ŚT DT Realizatorzy
A.				
B.				

FILAR III: CYRKULARNY REGION – ZIEMIA KŁODZKA

1. Przejrzystość i identyfikowalność procesów w gospodarce o obiegu zamkniętym.
2. Zachęty i informacje dotyczące segregacji odpadów u źródła.
3. Gospodarka o obiegu zamkniętym dla podniesienia atrakcyjności regionu.
4. Zapewnienie przestrzeni spotkań i zaproszenie do współuczestnictwa dla kreowania nowych rozwiązań cyrkularnych przez mieszkańców.
5. Infrastruktura lokalna i urządzenia sprzyjające rozwojowi gospodarki o obiegu zamkniętym.
6. Włączenie cyrkularności do planowania przestrzennego w gminach.
7.

CYRKULARNY REGION – ZIEMIA KŁODZKA

*Inicjatywy oddolne, produkty
i usługi lokalne, dbanie o przestrzeń,
rozważne korzystanie z zasobów
lokalnych, uwzględnienie lokalnej specyfiki*

[miejsce na Twój wkład]

Aby do 2040 roku „przestawić” Ziemię Kłodzką na gospodarkę o obiegu zamkniętym, konieczne jest, aby poszczególne gminy były w stanie sprostać wyzwaniom cyrkularnym, uwzględniając lokalne realia, ich specyfikę i wykorzystując swój potencjał. Osiągnięcie bardziej harmonijnych relacji pomiędzy gminami wymaga, aby zamieszkujący je ludzie mieli większy wpływ na kierunki rozwoju. To ułatwi zrównoważone i regeneracyjne wykorzystanie zasobów naturalnych i przyczyni się do wspólnego dobrostanu.

Istnieją co najmniej dwie kluczowe luki, które dotyczą praktycznie każdej gminy na Ziemi Kłodzkiej i będą musiały zostać wyeliminowane w procesie cyrkularnej transformacji.

Pierwszą z nich jest brak infrastruktury i kluczowych zasobów dla gospodarki o obiegu zamkniętym – infrastruktura dla recyklingu skoncentrowana jest głównie w dużych ośrodkach miejskich.

Druga to fakt, że prace badawczo-rozwojowe (czyli prace B+R) w dziedzinie GOZ są także skoncentrowane głównie na obszarach metropolitalnych.

Inne zadanie, z którym musimy się mierzyć, to zidentyfikowanie sektorów priorytetowych w każdej gminie dla przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym, z uwzględnieniem co najmniej dwóch kryteriów: potencjału cyrkularnego i znaczenia regionalnego.

Sektory priorytetowe mogą się różnić w poszczególnych gminach, na pewno pojawi się sektor związany z turystyką a w innym obszarze priorytetowe może okazać się rolnictwo, oczywiście, aby przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym w sposób zrównoważony, owa znacząca różnorodność musi być wzięta pod uwagę.

Proponujemy następujące inicjatywy mające na celu promowanie rozwoju gmin w kierunku cyrkularnym, ze świadomymi mieszkańcami i prężnie rozwijającymi się gospodarkami lokalnymi w naszym regionie:

INICJATYWA 16				Odbiorcy
PRZEJRZYSTOŚĆ I IDENTYFIKOWALNOŚĆ PROCESÓW W GOSPODARCE O OBIEGU ZAMKNIĘTYM Wzmocnienie systemów informacji, kontroli i identyfikacji strumienia odpadów generowanych w gminach.				Instytucje, podmioty mieszkańcy obszaru LSR
Działania	KT	ŚT	DT	Realizatorzy
A. Ustanowienie mechanizmów i zachęcenie do zwiększenia odsetka odpadów deklarowanych, zwłaszcza w związku z przepływami odpadów, o których wiadomo, że są zaniżone.				Gminy
B. Wprowadzenie systemu kontroli firm wywożących odpady.				
C. [miejsce na Twój wkład]				

INICJATYWA 17				Odbiorcy
ZACHĘTY I INFORMACJE DOTYCZĄCE SEGREGACJI ODPADÓW U ŹRÓDŁA Zachęty i informacje są kluczowe dla promowania świadomego podejścia do zarządzania odpadami i dbania o środowisko. Wszystkie te działania mogą przyczynić się do zwiększenia świadomości społecznej na temat segregacji odpadów oraz do promowania bardziej zrównoważonego podejścia do gospodarki odpadami.				
Działania	KT	ŚT	DT	Realizatorzy
A. Zachęcanie do uważniejszej segregacji: zachęcenie mieszkańców do aktywnego uczestnictwa w procesie segregacji odpadów; podkreślanie korzyści środowiskowych i społecznych płynących z właściwego postępowania ze śmieciami.				
B. Wyjaśnianie korzyści z segregacji: wyjaśniamy, dlaczego segregacja odpadów jest ważna, wskazując na korzyści dla środowiska naturalnego, oszczędność surowców i energii oraz ograniczenie emisji gazów cieplarnianych.				
C. Informowanie o lokalnych przepisach i zasadach: poinformujemy o lokalnych przepisach i zasadach dotyczących segregacji odpadów, w tym o harmonogramach odbioru śmieci oraz o miejscach, gdzie można oddać konkretne rodzaje odpadów do recyklingu.				
D. Podawanie przykładów pozytywnych skutków segregacji: podajmy przykłady miejscowości lub społeczności, które osiągnęły sukces w zakresie segregacji odpadów i opiszmy, jakie korzyści to przyniosło.				
E. Kampanie społeczne i akcje edukacyjne: organizujemy kampanie społeczne, warsztaty i akcje edukacyjne, aby angażować społeczność lokalną i zwiększyć świadomość na temat znaczenia segregacji odpadów.				
F. Monitorowanie postępów i nagradzanie wysiłków: regularnie monitorujemy postępy w zakresie segregacji odpadów i nagradzamy osiągnięcia społeczności lub indywidualnych uczestników za ich wysiłki w tej dziedzinie.				
G. Stopniowe wprowadzenie zakazu odbierania określonych strumieni odpadów na składowiska, takich jak te, które są już zbierane selektywnie i które można łatwo odzyskać, np. odpady z koszenia czy z przycinania drzew.				
H. Kontynuacja komunikacji i zaangażowania społeczności: nie zapominajmy o stałej komunikacji i zaangażowaniu społeczności w procesie zarządzania odpadami; pamiętajmy o regularnym przekazywaniu informacji o aktualnych wydarzeniach, zmianach w przepisach lub nowych inicjatywach związanych z tematem segregacji odpadów.				
I. <i>[miejsce na Twój wkład]</i>				

INICJATYWA 18				Odbiorcy
GOSPODARKA O OBIEGU ZAMKNIĘTYM DLA PODNIESIENIA ATRAKCYJNOŚCI REGIONU Gospodarka o obiegu zamkniętym (GOZ) jest modelem gospodarczym, który ma na celu minimalizowanie zużycia surowców i produkcji odpadów poprzez wykorzystanie zasobów w sposób bardziej efektywny i zrównoważony. W kontekście podniesienia atrakcyjności regionu, GOZ może przynieść wiele korzyści, w tym podnieść atrakcyjność Ziemi Kłodzkiej, ponieważ: – dbamy o zrównoważony rozwój: GOZ pozwala na wykorzystanie zasobów lokalnych w bardziej efektywny sposób, co może przyczynić się do zrównoważonego rozwoju regionu, redukcji presji na środowisko naturalne i ochrony unikalnych ekosystemów; – tworzymy zielone miejsca pracy w sektorach związanych z recyklingiem, odzyskiem surowców i zielonymi technologiami; – wzrasta konkurencyjność regionu, który wdraża zrównoważone praktyki gospodarcze; – wzrasta atrakcyjność regionu dla inwestorów jako miejsca przyjaznego dla środowiska, co może przekładać się na wzrost gospodarczy; – wzrasta lokalna integracja: GOZ sprzyja integracji lokalnych społeczności poprzez promowanie współpracy między różnymi sektorami gospodarki, organizacjami non-profit, placówkami edukacyjnymi i mieszkańcami, co może prowadzić do wzrostu poczucia przynależności i zaangażowania społecznego; – oszczędza się i dba o zasoby: dzięki wydajniejszemu wykorzystaniu surowców i minimalizacji odpadów GOZ może przynieść oszczędności finansowe dla przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, co z kolei może przyczynić się do poprawy jakości życia w regionie.				
Działania				Realizatorzy
A. Przygotowanie i składanie projektów umożliwiających postęp we wdrażaniu GOZ, w tym na rozwój infrastruktury umożliwiającej recykling itp., ubiegające się o środki finansowe z funduszy unijnych.				
B. Promowanie wdrażania mapy drogowej GOZ i chwalenie się wynikami.				
C. Organizowanie spotkań i wymiany, takich jak konferencje, spotkania przedsiębiorców, festiwale innowacji społecznych itp., skoncentrowanych na gospodarce o obiegu zamkniętym.				
D. Promowanie krótkich łańcuchów dostaw, szczególnie w branży gastronomicznej i hotelarskiej, tym samym wdrażając założenia unijnej strategii „od pola do stołu”.				
E. Zbieranie i rozpowszechnianie informacji o projektach i inicjatywach gospodarki o obiegu zamkniętym, które można powielić w poszczególnych gminach i które mają potencjał tworzenia miejsc pracy.				
F. Promowanie współpracy między firmami związanymi z branżą gastronomiczną i turystyczną w celu rozpowszechniania używania lokalnych produktów wytwarzanych zgodnie ze zrównoważonymi praktykami.				
G. Zachęcanie do stosowania technik leśnych umożliwiających regenerację ekosystemów i promowanie bioróżnorodności w środowiskach, w których są one wdrażane, a zniechęcanie do stosowania technik o większym wpływie na środowisko.				Lasy komunalne i państwowe
H. Promowanie stosowania cyrkularnych zamówień publicznych.				
I.....				
[miejsce na Twój wkład]				

INICJATYWA 19				Odbiorcy
ZAPEWNIENIE PRZESTRZENI SPOTKAŃ I ZAPROSZENIE DO WSPÓŁUCZESTNICTWA DLA KREOWANIA NOWYCH ROZWIĄZAŃ CYRKULARNYCH PRZEZ MIESZKAŃCÓW Promowanie, ułatwianie i umożliwianie wdrażania i zarządzania programami i projektami wspólnotowymi, które, z udziałem mieszkańców, stymulują rozwój społeczny oparty na współdziałaniu i współpracy w zakresie cyrkularnej transformacji.				
Działania	KT	ŚT	DT	Realizatorzy
A. Tworzenie przestrzeni dla stałych miejsc spotkań w celu wymiany wiedzy, wzajemnych usług regeneracyjnych i towarów używanych, gdzie można prowadzić takie działania jak pchle targi lub warsztaty w zakresie umiejętności naprawczych.				Gminy
B. Promowanie rozwoju lokalnych projektów rolniczo-ogrodniczych i społecznego kompostowania, które generują więzi społeczne, produkują żywność i wzbogacają kulturę żywieniową.				Gminy + rolnicy/ ogrodnicy
C. Zachęcanie do rozwijania inicjatyw gospodarki solidarnej takich jak banki żywności, które otrzymują i przekazują niesprzedane produkty spożywcze wciąż nadające się do spożycia.				Gminy + NGO
D. Zapewnienie społecznościom możliwości uczestnictwa w cyrkularnej transformacji regionu, wzmacniając ich rolę w tym temacie oraz wykorzystanie narzędzi takich jak budżety obywatelskie, w celu uzyskania konkretnego wpływu.				
E..... [miejsce na Twój wkład]				

INICJATYWA 20				Odbiorcy
INFRASTRUKTURA LOKALNA I URZĄDZENIA SPRZYJAJĄCE ROZWOJOWI GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM Zapewnienie gminom sprzętu i usług do właściwego zarządzania i odzyskiwania pozostałości, w tym: punktów odbioru, punktów zbiórki, centrów dystrybucji, zakładów recyklingu, kompostowni, banków materiałów, składowisk odpadów sanitarnych itp., wykorzystując finansowanie publiczne i prywatne dzięki innowacyjnym modelom biznesowym.				Szczebel centralny – rząd
Działania	KT	ŚT	DT	Realizatorzy
A. Uruchomienie na szczeblu krajowym programu wsparcia gmin we wdrażaniu systemów gospodarowania odpadami i ich odzysku na różnych poziomach.				
B. Wykorzystanie mechanizmów legislacyjnych, by generować inwestycje, w ramach modeli publiczno-prywatnych w obszarze infrastruktury gospodarowania odpadami i ich odzysku.				
C.....				
[miejsce na Twój wkład]				

INICJATYWA 21				Odbiorcy
WŁĄCZENIE CYRKULARNOŚCI DO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO W GMINACH Włączenie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ) do planowania przestrzennego w gminach może przynieść wiele korzyści dla lokalnych społeczności i środowiska, z uwzględnieniem lokalnego kontekstu, wyzwań i możliwości. Gminy mogą promować projektowanie przestrzenne, które minimalizuje zużycie surowców poprzez lepsze wykorzystanie istniejących zasobów oraz przekształcanie i odzyskiwanie odpadów. Na przykład, w planach zagospodarowania przestrzennego można uwzględnić przepisy dotyczące budowy zrównoważonych budynków, promowanie recyklingu i kompostowania oraz tworzenie infrastruktury wspierającej dzielenie się zasobami.				
Działania	KT	ŚT	DT	Realizatorzy
A. Przeprowadzenie diagnozy i badania potencjału, identyfikujących konkretne możliwości związane z przejściem na gospodarkę o obiegu zamkniętym dla każdej z gmin, włączywszy szczegółową analizę struktury i przepływów odpadów.				
B. Zapewnienie w planach zagospodarowania przestrzennego lokalizacji zakładów recyklingu.				
C. Opracowanie specjalnych programów szkoleniowych w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym dla pracowników sektora publicznego, koncentrujących się na wykształceniu kluczowych profili i ról w okresie przejścia, z praktycznym podejściem zapewniającym zrównoważony udział wszystkich gmin w regionie.				
D. Promocja inwestycji w zieloną infrastrukturę w celu zwiększenia konkurencyjności regionu i zapewnienia świadczenia usług ekosystemowych.				
E. Uruchomienie systemu lokalnych wskaźników cyrkularności, który umożliwi stałe i partycypacyjne monitorowanie luk i postępów w gminach przechodzących na gospodarkę o obiegu zamkniętym.				
F.....				
<i>[miejsce na Twój wkład]</i>				

INICJATYWA 22				Odbiorcy
[miejsce na Twój wkład]				
Działania	KT	ŚT	DT	Realizatorzy
A.				
B.				

KTÓRE INICJATYWY PRZYCZYNIAJĄ SIĘ BEZPOŚREDNIO DO REALIZACJI ZAŁOŻONYCH CELÓW?

INICJATYWY/CELE	CEL 1: generowanie zielonych miejsc pracy	CEL 2: zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów komunalnych na mieszkańca ziemi kłodzkiej	CEL 3: wzrost recyklingu stałych odpadów komunalnych	CEL 4: wzrost znaczenia i rozwój ekonomii współdzielenia	CEL 5: zwiększenie świadomości społecznej na temat zasad i korzyści związanych z GOZ	CEL 6:
INNOWACJE W OBIEGU ZAMKNIĘTYM – kierunek ZERO WASTE						
1. Edukacja związana z rachunkiem ekonomicznym wprowadzenia w firmie lub gospodarstwie rolnym rozwiązań cyrkularnych.	v				v	
2. Wsparcie doradcze.	v				v	
3. Promocja przechodzenia firm na model gospodarki o obiegu zamkniętym.	v				v	
4. Strategiczna współpraca.						
5. Skalowanie rozwiązań cyrkularnych.	v					
6. Wsparcie cyfrowe w GOZ.						
7. Normy i wskaźniki GOZ w firmach i gospodarstwach rolnych.						
8. ...						
CYRKULARNY STYL ŻYCIA						
9. Rozpowszechnianie nawyków i praktyk cyrkularnych.		v	v	v	v	
10. Gospodarka o obiegu zamkniętym w społeczności szkolnej.		v	v	v	v	
11. Gospodarka o obiegu zamkniętym w społeczności lokalnej.		v	v	v		
12. Nowe kompetencje i umiejętności dla gospodarki o obiegu zamkniętym.	v	v	v	v		

INICJATYWY/CELE	CEL 1: generowanie zielonych miejsc pracy	CEL 2: zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów komunalnych na mieszkańca ziemi kłódzkiej	CEL 3: wzrost recyklingu stałych odpadów komunalnych	CEL 4: wzrost znaczenia i rozwój ekonomii współdzielenia	CEL 5: zwiększenie świadomości społecznej na temat zasad i korzyści związanych z GOZ	CEL 6:
13. Lokalny system oznakowania „cyrkularnego” dla ziemi kłódzkiej.		v		v	v	
14. Monitorowanie postępów przechodzenia w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym.		v		v		
15. ...						
CYRKULARNY REGION – ZIEMIA KŁODZKA						
16. Przejrzystość i identyfikowalność procesów w gospodarce o obiegu zamkniętym.					v	
17. Zachęty i informacje dotyczące segregacji odpadów u źródła.			v		v	
18. Gospodarka o obiegu zamkniętym dla podniesienia atrakcyjności regionu.					v	
19. Zapewnienie przestrzeni spotkań i zaproszenie do współuczestnictwa dla kreowania nowych rozwiązań cyrkularnych przez mieszkańców.			v	v		
20. Infrastruktura lokalna i urządzenia sprzyjające rozwojowi gospodarki o obiegu zamkniętym.		v	v	v		
21. Włączenie cyrkularności do planowania przestrzennego w gminach.				v	v	
22. ...						

8

REKOMENDACJE

– NIEZBĘDNE
ROZWIĄZANIA GOZ
NA POZIOMIE
LOKALNYM I
KRAJOWYM

Kłodzka Wstęga Sudetów

Lokalna Grupa Działania

POZIOM LOKALNY

1. Stworzenie infrastruktury do recyklingu: Lokalne władze mogą inwestować w rozwój infrastruktury recyklingowej, w tym zakładów sortowania odpadów, zakładów przetwarzania odpadów organicznych, stacji przekształcania odpadów czy miejsc do zbierania surowców wtórnych.
2. Promowanie inicjatyw społecznych: Wsparcie lokalnych inicjatyw społecznych i organizacji pozarządowych działających na rzecz zrównoważonego rozwoju, recyklingu i edukacji ekologicznej może przyspieszyć adaptację GOZ w społecznościach lokalnych.
3. Stymulowanie rynku dla produktów z recyklingu: Lokalne władze mogą wprowadzać zachęty finansowe dla przedsiębiorstw produkujących lub używających produkty z recyklingu. To może obejmować preferencyjne umowy publiczne na zakup takich produktów.
4. Edukacja i podnoszenie świadomości: Programy edukacyjne na temat gospodarki o obiegu zamkniętym mogą pomóc mieszkańcom zrozumieć korzyści płynące z recyklingu i ograniczania zużycia surowców.
5. Partnerstwa z lokalnymi firmami: Lokalne władze mogą nawiązać partnerstwa z lokalnymi firmami w celu promowania praktyk zgodnych z zasadami GOZ oraz wspierania innowacji w tym zakresie.

POZIOM KRAJOWY

1. Wdrażanie polityk publicznych: Rządy krajowe mogą tworzyć ramy prawne i regulacyjne sprzyjające rozwojowi gospodarki o obiegu zamkniętym, takie jak cele recyklingu, opłaty za zużywanie surowców oraz stymulowanie innowacji.
2. Inwestycje w badania i rozwój: Wsparcie badań naukowych i rozwoju technologii związanych z GOZ może przyczynić się do powstania nowych metod recyklingu, zwiększenia efektywności procesów przetwarzania odpadów oraz wprowadzenia innowacyjnych produktów z recyklingu.
3. Promowanie odpowiedzialności producenta: Wprowadzenie regulacji nakładających na producentów odpowiedzialność za całkowity cykl życia ich produktów może zwiększyć recykling i zmniejszyć ilość odpadów.
4. Partnerstwa publiczno-prywatne: Rządy mogą współpracować z sektorem prywatnym w celu tworzenia partnerstw publiczno-prywatnych mających na celu rozwój infrastruktury recyklingowej oraz promowanie innowacyjnych rozwiązań w obszarze GOZ.
5. Globalna współpraca: Rządy mogą działać na forum międzynarodowym, aby promować ideę gospodarki o obiegu zamkniętym i wspierać międzynarodową współpracę w tym zakresie.

Rozwiązania GOZ na poziomie lokalnym i krajowym wymagają współpracy różnych interesariuszy, w tym władz lokalnych, przedsiębiorstw, organizacji społecznych, naukowców i obywateli. Działania te mogą przyczynić się do tworzenia bardziej zrównoważonego i odpornego systemu gospodarczego.

Oprawa graficzna:

Dominika Jobs

Autorzy tekstów:

Sylwia Mielczarek

Iwona Wastrak

Kazimierz Szkudlarek

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020; Działanie 19 - Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER; Poddziałanie 19.2 Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

Operacja własna pn. „KLimatyczna MAPa DROGowa, o tym jak oddolnie budować politykę środowiskowo-klimatyczną na poziomie gminnym” – akronim: KLIMADROGA

Cel operacji: Opracowanie międzygminnej „polityki klimatycznej” w uspołecznionym procesie decyzyjno-edukacyjnym, poprzez przygotowanie czterech dokumentów planistycznych.

Publikacja inspirowana: “ROADMAP FOR A CIRCULAR CHILE BY 2040”

Kłodzka Wstęga Sudetów
Lokalna Grupa Działania

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”